

Societats mercantils (II)

Accions i participacions, òrgans socials
i comptes anuals en les societats de
capital

Miquel Peguera Poch

PID_00237116

Temps mínim previst de lectura i comprensió: **5 hores**

Índex

Introducció	5
Objectius	6
1. Accions i participacions socials	7
1.1. Drets del soci i privilegis	7
1.2. Participacions socials i accions sense vot	10
1.3. Copropietat i constitució de drets reals limitats sobre accions o participacions	12
1.4. Representació de les accions i registre de les participacions socials	12
1.4.1. Representació de les accions	12
1.4.2. Llibre registre de participacions socials	13
1.5. Règim de transmissió de les accions i de les participacions socials	14
1.5.1. Transmissió d'accions	14
1.5.2. Transmissió de participacions socials	16
1.6. Negocis sobre les pròpies participacions i accions	19
1.6.1. Adquisició originària	20
1.6.2. Adquisició derivativa	21
1.6.3. Acceptació en garantia i assistència financera	23
1.6.4. Participacions recíproques	23
2. Òrgans socials	25
2.1. Junta general	25
2.1.1. Noció, competència i classes	25
2.1.2. Convocatòria de la junta	26
2.1.3. Assistència i representació	28
2.1.4. Dret d'informació i dret de vot	29
2.1.5. Constitució de la junta i adopció d'acords	30
2.1.6. Impugnació d'acords	33
2.2. Òrgan d'administració	35
2.2.1. El càrrec d'administrador	36
2.2.2. El consell d'administració	40
2.2.3. La facultat de representar a la societat	43
2.2.4. Els deures dels administradors	45
2.2.5. La responsabilitat dels administradors	49
2.2.6. L'administració de la societat comanditària per accions	52
3. Comptes anuals	53

3.1. Formulació dels comptes anuals de la societat	53
3.2. Auditoria dels comptes anuals	55
3.3. Aprovació dels comptes anuals i aplicació del resultat	56
3.4. Dipòsit i publicitat dels comptes anuals	57
Resum	59
Exercicis d'autoavaluació	61
Solucionari	63
Bibliografia	64

Introducció

En aquest segon mòdul de l'assignatura examinarem tres aspectes centrals del règim de les societats de capital.

D'una banda, es tractarà la manera en què els socis participen en el capital de la societat mitjançant la titularitat d'accions, en el cas de les societats anònimes, i les participacions socials, en el cas de les societats de responsabilitat limitada. Accions i participacions presenten notables diferències entre si, tant de naturalesa com de règim jurídic. Es tracta d'un dels camps en què més clarament s'aprecien les característiques diverses de tots dos tipus socials.

En segon lloc estudiarem l'estructura orgànica de la societat. Dit d'una altra manera, veurem quins són i com estan regulats els «òrgans» per mitjà dels quals la societat actua com a persona jurídica. Els òrgans de les societats de capital són dues: la junta general i l'òrgan d'administració, cadascun dels quals té el seu àmbit de competències. La junta general és l'assemblea dels socis i s'hi adopten acords sobre els principals aspectes de la vida social, que van configurar la «voluntat» de la societat. La gestió i la representació de la societat, en canvi, es confien als administradors, és a dir, a l'«òrgan d'administració», que pot estructurar-se de maneres diverses.

Finalment, i d'una manera més breu, el mòdul tractarà sobre els comptes anuals de la societat, que els administradors han de formular i la junta ha d'aprovar en finalitzar cada exercici social. Els comptes han de ser objecte de dipòsit en el Registre Mercantil per a proporcionar a tots els operadors del mercat informació sobre la marxa de la societat.

Objectius

L'estudi del present mòdul persegueix els objectius que s'expressen a continuació:

- 1.** Comprendre el significat de les participacions socials i de les accions com a participació en el capital social i com a fonament dels drets del soci.
- 2.** Apreciar la diversa naturalesa de les accions i participacions i el seu règim jurídic, especialment en relació amb el desemborsament i amb les condicions de transmissió.
- 3.** Comprendre el règim de l'autocartera de les societats de capital.
- 4.** Comprendre el funcionament de la junta general de les societats de capital.
- 5.** Conèixer les diverses formes d'organització de l'òrgan d'administració de les societats capitalistes i les seves facultats de gestió i representació.
- 6.** Comprendre el règim de deures i responsabilitat que pesa sobre els administradors.
- 7.** Conèixer el contingut i el règim dels comptes anuals i de la seva verificació.
- 8.** Comprendre el règim de l'aplicació dels resultats de l'exercici.

1. Accions i participacions socials

Societats anònimes i societats limitades empen termes diferents per a indicar les parts alíquotes en què es divideix el seu capital social. En les **societats anònimes**, el capital social està dividit en **accions**; en la **societat de responsabilitat limitada** es divideix en **participacions socials**.

No es tracta d'una diferència purament terminològica, sinó que reflecteix un règim i una naturalesa jurídica diferents. En efecte, si bé gran part del règim de les societats de capital és comuna per a les anònimes i les limitades, hi ha també importants diferències entre tots dos tipus, i una de les més acusades és precisament la relativa al règim i naturalesa d'accions i participacions socials.

Les **accions**, tant si es representen per títols com per anotacions en compte, tenen la consideració de **valors mobiliaris**. Per contra, les **participacions socials** no tenen caràcter de valors, i no poden representar-se ni en títols ni en anotacions en compte. La titularitat de les participacions socials s'estableix mitjançant la inscripció en el llibre registre de socis que porta la societat, en el qual es fa constar tant la titularitat originària com les successives transmissions de les participacions. També és diferent en molts aspectes el règim jurídic d'accions i participacions, per exemple quant al desemborsament –a diferència de les accions, les participacions socials han de desemborsar-se íntegrament en el moment en què s'assumeixen– o quant al sistema de transmissió, com examinarem seguidament.

Tant les accions com les participacions constitueixen **parts alíquotes, indivisibles i acumulables del capital social** (art. 90 LSC).

És la titularitat d'una o més participacions o accions –i, per tant, la participació en el capital–, la que atribueix la condició de soci al seu titular, amb els consegüents drets reconeguts en la llei i en els estatuts (art. 91 LSC). És fàcil apreciar aquí novament la **funció organitzativa** que exerceix el capital social, com vam tenir ocasió de veure en el mòdul «Societats mercantils (I)».

1.1. Drets del soci i privilegis

«Cada participació social i cada acció confereixen al seu titular legítim la condició de soci i li atribueixen els drets reconeguts en aquesta llei i en els estatuts» (art. 91 LSC).

Els drets del soci en les societats de capital poden agrupar-se en dues categories. D'una banda, els anomenats **drets polítics**, que es manifesten fonamentalment en el dret al vot a la junta general. D'altra banda, els **drets de caràcter econòmic**, la manifestació més característica dels quals és el dret a percebre els dividendes quan la societat decideix repartir-los.

L'LSC indica en el seu article 93 un contingut mínim de drets que corresponen al soci en els termes establerts en la llei, i excepte en els casos que la mateixa llei preveu. Així, assenyalava en primer lloc drets de naturalesa econòmica:

- El dret a participar en el repartiment dels guanys socials i en el patrimoni resultant de la liquidació.
- El dret d'assumpció preferent en la creació de noves participacions, o el de subscripció preferent en l'emissió de noves accions o d'obligacions convertibles en accions.

Al costat d'aquests, el mateix precepte enuncia uns drets de caràcter polític:

- El dret d'assistir i votar a les juntes generals i el d'impugnar els acords socials.
- El dret d'informació.

Aquesta enumeració suposa un catàleg bàsic de drets, que tanmateix poden faltar en determinats supòsits. D'altra banda, si bé el principi general és que les accions i participacions atorguen els mateixos drets a tots els socis, es permet també alterar aquest principi vinculant **privilegis** a determinades accions o participacions. En tot cas, s'estableix que la societat haurà de tractar igual els socis que es trobin en condicions idèntiques (art. 97 LSC).

L'LSC permet que els estatuts socials creïn diverses classes d'accions o participacions que confereixin als seus titulars drets diferents. Les accions que tinguin el mateix contingut de drets constitueixen una mateixa classe. Dins de cada classe es poden establir sèries diferents d'accions. En aquest cas, totes les accions d'una mateixa sèrie han de tenir igual valor nominal (art. 94.2 LSC). Per a crear noves accions o participacions que atorguin privilegis enfront de les ordinàries serà necessari modificar els estatuts (art. 94.3 LSC).

Els privilegis poden ser de diferent tipus. L'LSC únicament es refereix en termes generals al supòsit en què s'estableixi que determinades accions o participacions atribueixin el dret a obtenir una major participació en els guanys socials mitjançant el cobrament d'un **dividend preferent** (art. 95 LSC). Per a aquests casos, es disposa que les altres participacions socials o accions no podran rebre dividendes amb càrrec a beneficis mentre no s'hagi satisfet el dividend privilegiat corresponent a l'exercici (art. 95.1 LSC). La societat estarà obligada a acordar el repartiment d'aquest dividend tret que els estatuts disposin una altra cosa (art. 95.2 LSC). S'exigeix, d'altra banda, que els estatuts de-

terminin les conseqüències de la falta de pagament total o parcial del dividend preferent, i si aquest té o no caràcter acumulatiu en relació amb els dividends no satisfets, i també els eventuais drets dels titulars d'aquestes participacions o accions privilegiades en relació amb els dividends que puguin correspondre a les altres (art. 95.3 LSC).

Sota la rúbrica de «prohibicions en matèria de privilegi», l'article 96 LSC estableix tres prohibicions concretes:

- Una primera prohibició s'estableix amb caràcter comú per a les accions i per a les participacions socials: no és possible crear accions o participacions socials amb dret a percebre un interès, sigui quina sigui la manera com es determini (art. 96.1 LSC). Aquesta prohibició manté la diferència entre el capital de risc aportat pel soci i el capital de crèdit que es remunerarà amb interessos.
- Una segona prohibició, que també afecta tant les participacions com les accions, consisteix que no es podran crear participacions socials o emetre accions que directament o indirectament alterin la proporcionalitat entre el valor nominal i el dret de preferència (art. 96.2 i 3 LSC).
- La tercera prohibició és específica per a les accions: no es podran emetre accions que directament o indirectament alterin la proporcionalitat entre el valor nominal i el dret de vot (art. 96.2 LSC). La mateixa prohibició es reitera en l'article 188.3 LSC en tractar del dret de vot a la junta general.

Així, si bé la prohibició d'alterar la proporcionalitat entre el valor nominal i el dret de preferència s'estableix tant per a les participacions com per a les accions, només en el cas de les accions es prohibeix alterar la proporció en relació amb el dret de vot (art. 96.2 LSC). Per al cas de les societats limitades i amb caràcter explícitament dispositiu, l'article 188.1 LSC estableix que, excepte disposició contrària dels estatuts, cada participació social concedeix al seu titular el dret a emetre un vot, de manera que es deixa àmplia llibertat per a crear participacions de vot plural i en tot cas per a alterar la proporcionalitat amb el seu valor nominal.

La prohibició d'alterar la proporcionalitat entre el valor nominal i el dret de vot que estableix l'article 96.2 LSC implica que totes les accions que tinguin el mateix valor nominal han d'atribuir al seu titular el mateix nombre de vots a la junta general de la societat. I que si la societat emet accions amb diferent valor nominal, el dret de vot ha de mantenir en totes les accions la mateixa proporció amb el valor nominal.

Exemple

Així, si una acció amb valor nominal de 100 confereix al seu titular un vot, una acció d'un nominal de 200 ha d'atorgar al seu titular dos vots. No es pot ni privilegiar amb més vots que els que siguin proporcionals al valor nominal (per exemple emetent accions de valor nominal 200 que atorguessin tres vots), ni tampoc limitar el dret de vot per sota d'aquesta proporció (per exemple amb accions d'un valor nominal de 200 que atorguin només un vot).

No obstant això, aquesta prohibició d'alteració de la proporcionalitat entre el valor nominal de l'acció i el dret de vot té una excepció notable: les **accions sense vot**. En efecte, malgrat el tenor literal del seu article 96.2, l'LSC admet expressament la possibilitat de crear accions sense vot (art. 98 i s.) a les quals ens referirem a continuació.

Convé destacar a més que la llei permet així mateix certes limitacions a l'exercici del dret de vot en les societats anònimes que indirectament impliquen una alteració entre el valor total del nominal de les accions d'un soci i el seu dret de vot. Concretament, els estatuts de la societat anònima podran exigir, respecte de totes les accions, sigui de la classe o de la sèrie que siguin, la possessió d'un nombre mínim d'accions, que no podrà ser superior a l'un per mil del capital, per a poder assistir a la junta general (art. 179.2 LSC). Una altra limitació permesa expressament per l'LSC consisteix a establir el nombre màxim de vots que pot emetre un mateix accionista, les societats pertanyents a un mateix grup o els qui actuïn de manera concertada amb els anteriors, cosa que deixa fora de perill el que es disposa per a les ofertes públiques d'adquisició en les societats cotitzades (art. 188.3 LSC).

1.2. Participacions socials i accions sense vot

Tant la societat de responsabilitat limitada com l'anònima poden crear o emetre, respectivament, participacions socials o accions privades del dret de vot. El volum total de participacions o accions sense vot, però, es limita a un valor nominal que no superi la meitat del capital social en les limitades, o la meitat del capital social desemborsat en les anònimes (art. 98 LSC).

Aquestes accions i participacions confereixen als seus titulars els mateixos drets que les accions i participacions ordinàries excepte el dret de vot (art. 102.1 LSC) i, en el cas de les accions, també excepte dret de representació proporcional en el consell d'administració (art. 102.2 LSC).

L'absència del dret de vot d'aquests socis no implica que aquests quedin indefensos davant de l'adopció d'acords socials que els perjudiquin. En aquest sentit, s'estableix la cautela que per a dur a terme qualsevol modificació dels estatuts que lesioni directament o indirectament els drets de les participacions o de les accions sense vot, caldrà l'acord de la majoria de les participacions o accions sense vot a les quals afecti aquesta modificació (art. 103 LSC).

A canvi de l'absència de drets polítics, les accions o participacions sense vot porten aparellats certs privilegis de caràcter patrimonial:

1) Dret a un dividend mínim anual, fix o variable

Les participacions socials o les accions que no tinguin dret de vot atribueixen al seu titular el dret a percebre el dividend anual, fix o variable, que s'ha de fixar en els estatuts (art. 99 LSC). Una vegada acordat aquest dividend, els titulars de participacions o accions sense vot tindran dret al mateix dividend que correspongui a les participacions socials o accions ordinàries (art. 99.1 LSC). Si hi ha beneficis distribuïbles, la societat està obligada al repartiment del dividend mínim ja esmentat (art. 99.2 LSC). Si no hi ha beneficis distribuïbles, o no són suficients, «la part de dividend mínim no pagada haurà de ser satisfeta dins dels cinc exercicis següents. Mentre no se satisfaci el dividend mínim, les participacions i accions sense vot tindran aquest dret en igualtat de condicions que les ordinàries i conservant, en tot cas, els seus avantatges econòmics» (art. 99.3 LSC).

2) Privilegi en cas de reducció de capital per pèrdues i salvaguarda de la proporció entre participacions i accions ordinàries i sense vot

En els casos de reducció de capital per pèrdues, les participacions o accions socials sense vot no quedaran afectades, es faci com es faci la reducció, excepte quan l'import de la reducció de capital superi el valor nominal de les restants accions o participacions (art. 100.1 LSC). Ara bé, la situació resultant no ha d'alterar la proporció màxima permesa de participacions o accions sense vot, que, com hem vist, és la meitat del capital en les limitades o del capital desemborsat en les anònimes (art. 98 LSC). Per a això, l'LSC disposa que si, com a conseqüència d'una reducció de capital, el valor nominal de les participacions socials o de les accions sense vot excedís aquest límit, haurà de restablir-se aquesta proporció en el termini màxim de dos anys, i en cas de no fer-se així escaurà la dissolució de la societat (art. 100.1 LSC). El mateix precepte disposa que si, com a conseqüència de la reducció, s'amortitzen totes les participacions o accions ordinàries, les participacions o accions sense vot passaran a tenir vot, fins que es restableixi la proporció prevista legalment amb les ordinàries (art. 100.2 LSC).

3) Reemborsament preferent en la liquidació de la societat

Quan es procedeix a la liquidació de la societat, els titulars de participacions o accions sense vot tenen el dret a obtenir el reemborsament d'aquestes amb preferència als altres socis. En el cas de les societats anònimes, si les accions sense vot no estaven íntegrament desemborsades, aquest dret de reemborsament preferent es limitarà al valor desemborsat per aquestes accions (art. 101 LSC).

1.3. Copropietat i constitució de drets reals limitats sobre accions o participacions

Tant les accions com les participacions socials són indivisibles. Això no és obstacle, però, perquè es verifiquin situacions de copropietat (que la propietat d'una mateixa acció o participació correspongui a dues o més persones) o de constitució de drets reals (per exemple, quan una persona ostenta la nua propietat d'una acció o participació i una altra persona –o diverses– és titular de l'usdefruit; o quan s'ha constituït un dret de penyora sobre accions o participacions a favor d'un creditor). L'LSC estableix unes regles per a determinar a qui correspon l'exercici dels drets de soci en aquestes situacions. En síntesi, són les següents:

- **En cas de copropietat o de cotitularitat de drets reals.** «[E]ls copropietaris hauran de designar una sola persona per a l'exercici dels drets de soci i respondran solidàriament davant de la societat de totes les obligacions que es derivin d'aquesta condició. La mateixa regla s'aplicarà als altres supòsits de cotitularitat de drets sobre participacions o accions» (art. 126 LSC).
- **En cas d'usdefruit.** «[L]a qualitat de soci resideix en el nu propietari, però l'usufructuari tindrà dret en tot cas als dividendes acordats per la societat durant l'usdefruit. Tret que hi hagi una disposició contrària en els estatuts, l'exercici dels altres drets del soci correspon al nu propietari» (art. 127.1.I LSC). S'estableix a més que l'usufructuari haurà de «facilitar al nu propietari l'exercici d'aquests drets» (art. 127.1.II LSC).
- **En cas de penyora.** Tret que hi hagi una disposició contrària en els estatuts, l'exercici dels drets de soci correspondrà al propietari de les accions o participacions. El creditor pignoratiu haurà de facilitar l'exercici d'aquests drets (art. 132 LSC).

Nota

L'LSC regula detalladament en l'article 129 la manera d'exercir els drets d'assumpció o de subscripció preferent de participacions o accions i els seus efectes en la relació entre nu propietari i usufructuari. Si l'usdefruit recaigués sobre accions no alliberades totalment, l'obligat a efectuar el desemborsament pendent serà el nu propietari en els termes que determina l'article 130 LSC.

1.4. Representació de les accions i registre de les participacions socials

1.4.1. Representació de les accions

Com ja hem vist en exposar-ne el concepte, les accions es poden representar bé amb títols o bé amb anotacions en compte, i en tots dos casos tenen la consideració de valors mobiliaris (art. 92.1 LSC).

1) Representació de les accions amb títols

Les accions que es representin amb títols poden ser nominatives o al portador (113 LSC). Les accions nominatives han d'inscriure's en un llibre registre que portarà la societat. En el llibre registre s'inscriuran les successives transmissions, amb expressió de les dades personals dels successius titulars. S'indicarà també en el llibre registre la constitució de drets reals i altres gravàmens sobre les accions. La societat només reconeixerà com a titulars de les accions nominatives els qui es trobin inscrits en el llibre registre. Qualsevol accionista que ho sol·liciti podrà examinar el llibre registre (art. 116 LSC). En determinats supòsits, les accions representades en títols han de ser necessàriament nominatives, concretament quan (art. 113 LSC):

- No estiguin íntegrament desemborsades.
- La seva transmissibilitat estigui subjecta a restriccions.
- Portin aparellades prestacions accessòries.
- Quan així ho estableixin disposicions especials.

Els títols que representen les accions han d'estar numerats correlativament, s'estendran en llibres talonaris i podran incorporar una o més accions de la mateixa sèrie. S'exigeix que els títols incloguin una sèrie d'elements obligatoris, entre els quals s'inclou el valor nominal de l'acció; el seu número; la sèrie a la qual pertany; els privilegis que, si escau, atorga; si és nominativa o al portador; les restriccions a la lliure transmissió, si en té; la suma ja desemborsada, o la indicació que està totalment alliberada; les prestacions accessòries aparellades, si n'hi hagués; i, de manera destacada, la indicació que es tracta d'una acció sense vot, si aquest fos el cas (art. 114 LSC).

2) Representació de les accions amb anotacions en compte

Les accions poden representar-se també amb anotacions en compte. Les accions així representades es regiran per la normativa del mercat de valors (art. 118 LSC), és a dir, per la Llei del mercat de valors (text refós aprovat per RD-Leg 4/2015 de 23 d'octubre), article 6 i següents, i pels articles 3 a 29 del Reial decret 878/2015, de 2 d'octubre, sobre compensació, liquidació i registre de valors negociables representats amb anotacions en compte. La representació amb anotacions en compte també podrà adoptar-se en els casos ja apuntats en què s'exigeix que l'acció sigui nominativa conforme a l'article 113, i l'anotació haurà de consignar si l'acció no es troba íntegrament desemborsada o si porta aparellades prestacions accessòries (art. 118.2 LSC).

1.4.2. Llibre registre de participacions socials

A diferència de les accions, les participacions socials no poden representar-se amb títols ni tampoc amb anotacions en compte (art. 92.2 LSC).

La titularitat de les participacions s'inscriurà en un llibre registre de socis, en el qual constarà la titularitat originària i les successives transmissions, i també la constitució de drets reals sobre les participacions. Haurà de fer-s'hi constar la identitat i el domicili del titular de la participació, i també, si escau, els del titular del dret o gravamen constituït sobre la participació. Igual que ocorre amb el llibre registre d'accions nominatives, la societat limitada només reconeixerà com a soci qui es trobi inscrit en el llibre registre. Els socis i els titulars de drets reals o de gravàmens sobre les participacions tenen dret a obtenir una certificació de les participacions o drets inscrits al seu nom. L'encarregat de portar i custodiar el llibre registre és l'òrgan d'administració. Qualsevol soci pot examinar el llibre registre (art. 104 i 105 LSC).

1.5. Règim de transmissió de les accions i de les participacions socials

El règim de transmissió de les accions i de les participacions és diferent, pel que fa tant a les limitacions a la lliure transmissibilitat com als mecanismes per a transferir la titularitat.

1.5.1. Transmissió d'accions

1) Mode de transmissió de les accions

En el cas de les accions que es representen en títols, els modes de transmissió varien depenent de les circumstàncies següents:

- Mentre no s'hagin imprès i lliurat els títols, les accions es transmetran, com qualsevol altre dret, d'acord amb les normes generals sobre cessió de crèdits (art. 1526 i s. CC, i 347 i 348 CdeC). Si l'acció és nominativa, una vegada acreditada la transmissió els administradors la inscriuran immediatament en el llibre registre d'accions nominatives (art. 120.1 LSC).
- Una vegada ja s'hagin imprès i lliurat els títols, si són al portador, la transmissió de l'acció es verificarà pel mer lliurament del títol. Així, l'LSC remet a l'article 545 del CdeC, d'acord amb el qual els títols al portador seran transmissibles per la tradició (lliurament) del document. Per a l'exercici dels seus drets, l'accionista haurà d'exhibir el títol o el certificat acreditatiu del seu dipòsit en una entitat autoritzada (art. 122 LSC). Els títols representatius d'accions nominatives també podran transmetre's per endós, i s'aplicarà, en la mesura en què resulti compatible, el que es disposa en la Llei canviària i del xec. La transmissió haurà d'acreditar-se davant de la societat exhibint el títol. Els administradors, una vegada comprovada la regularitat de la cadena d'endossos, inscriuran la transmissió en el llibre registre (art. 120.2 i 122 LSC).

En el cas d'accions representades amb anotacions en compte, la transmissió es verificarà d'acord amb les normes de la legislació del mercat de valors (art. 118.1 LSC). S'estableix que «[l]es entitats que d'acord amb la normativa reguladora del mercat de valors hagin de portar els registres dels valors representats amb anotacions en compte, estan obligades a comunicar a la societat emissora les dades necessàries per a la identificació dels seus accionistes» (art. 118.3 LSC).

2) Limitacions a la lliure transmissibilitat de les accions

En les societats anònimes **la regla general és la lliure transmissibilitat de les accions**. És possible establir limitacions a la transmissibilitat en els estatuts, però només dins dels límits que exposem a continuació.

En primer lloc, aquestes restriccions només poden recaure sobre accions nominatives, i han d'establir-se en els estatuts expressament (art. 123.1 LSC). Si aquestes limitacions no estiguessin fixades en el moment de la constitució de la societat sinó que s'introduïssin més tard amb una modificació dels estatuts, els accionistes afectats que no haguessin votat a favor de l'acord de modificació estatutària no hi quedaran sotmesos i, per tant, podran alienar lliurement les seves accions durant el termini de tres mesos des de la publicació de l'acord en el *BORME* (art. 123.1.II LSC).

En segon lloc, les clàusules estatutàries que **facin pràcticament intransmissible l'acció seran nul·les** (art. 123.2 LSC).

En tercer lloc, si es vol condicionar la transmissibilitat de les accions a l'autorització prèvia de la societat, és necessari que els estatuts indiquin les causes que permeten denegar aquesta autorització. Si els estatuts no indiquen el contrari s'entendrà que correspon als administradors concedir o denegar l'autorització, que es considerarà concedida si no s'ha contestat la sol·licitud en el termini de dos mesos des que es va presentar (art. 123.3 LSC).

Finalment, «[l]es restriccions estatutàries a la lliure transmissibilitat només seran aplicables a les adquisicions per causa de mort quan així ho estableixin expressament els mateixos estatuts» (art. 124 LSC). En tal cas, per a rebutjar la inscripció en el llibre registre d'accions nominatives, la societat ha de presentar a l'hereu un adquirent de les accions o bé oferir-se ella mateixa a adquirir-les pel seu valor raonable en el moment en què es va sol·licitar la inscripció. Es considerarà valor raonable el que, a sol·licitud de qualsevol persona interessada, determini un expert independent nomenat pels administradors i diferent de l'auditor de la societat (art. 124.2 LSC).

1.5.2. Transmissió de participacions socials

1) Documentació de la transmissió de les participacions socials

En no trobar-se documentades en títols, el sistema de transmissió de les participacions socials és el general de la transmissió de drets previst en els articles 1526 i següents CC, i 347 i 348 CdeC. L'LSC disposa que la transmissió de les participacions, i també la constitució del dret de penyora sobre aquestes, consti en document públic (art. 106.1.I), i que la constitució de drets reals diferents de la penyora consti en escriptura pública (art. 106.1.II).

Convé recordar que l'escriptura pública és també un tipus de document públic. El motiu pel qual el paràgraf primer de l'art. 106.1 es refereix a document públic, sense exigir concretament que sigui una escriptura, és que en la derogada Llei de societats de responsabilitat limitada, que l'LSC es limita a refundre, es tenia en compte que els negocis de transmissió i de pignoració poguessin ser autoritzats per corredors de comerç, els quals no autoritzaven escriptures públiques sinó pòlisses, que també tenien la consideració de document públic. No obstant això, aquesta distinció va deixar de ser rellevant amb la fusió dels cossos de notaris i corredors de comerç en un cos únic de notaris a partir de l'any 2000 per disposició de la Llei 55/1999, de 29 de desembre, de mesures fiscals, administratives i de l'ordre social.

Doctrina i jurisprudència entenen que l'exigència de la forma pública no és un requisit de validesa del negoci, sinó d'eficàcia davant de la societat. Els administradors estan obligats a inscriure la transmissió o la constitució del gravamen en el llibre registre de socis (art. 104 i 105 LSC). De totes maneres, malgrat que encara no s'hagi portat a efecte aquesta inscripció, i tot i que l'article 104.2 assenyala que la societat només considerarà soci qui es trobi inscrit, l'article 106.2 LSC preveu que l'adquirent pugui exercir els seus drets davant de la societat des que aquesta tingui coneixement de la transmissió, o de la constitució del dret real si escau. Aquest coneixement haurà d'entendre's referit a la documentació pública en la qual consti el negoci.

2) Transmissibilitat de les participacions socials

Els límits i condicions per a la transmissió voluntària de les participacions socials per actes *inter vivos* seran els que s'hagin establert en els estatuts de la societat. En tot cas, els estatuts hauran de respectar les prohibicions que fixa l'article 108 LSC. Concretament:

- Són nul·les «les clàusules estatutàries que facin pràcticament lliure la transmissió voluntària de les participacions socials per actes *inter vivos*».
- També són nul·les «les clàusules estatutàries per les quals el soci que ofereixi la totalitat o part de les seves participacions quedi obligat a transmetre un nombre diferent del de les ofertes».
- Les clàusules que prohibeixin la transmissió voluntària de les participacions per actes *inter vivos* només seran vàlides «si els estatuts reconeixen al soci el dret a separar-se de la societat en qualsevol moment. La incorpora-

ció d'aquestes clàusules als estatuts socials exigirà el consentiment de tots els socis».

- Com a excepció, «els estatuts podran impedir la transmissió voluntària de les participacions per actes *inter vivos*, o l'exercici del dret de separació, durant un període de temps no superior a cinc anys a comptar des de la constitució de la societat, o per a les participacions procedents d'una ampliació de capital, des de l'atorgament de l'escriptura pública de la seva execució».

L'autonomia per a fixar clàusules estatutàries que regeixin la transmissió de les participacions té també el límit general que consisteix en el fet que no podran contradir els principis configuradors del tipus social de la societat limitada (art. 28 LSC), per més que es tracti d'un límit difús, la principal concreció del qual és la ja indicada prohibició de la completa llibertat de transmissió.

L'article 188 de l'RRM ofereix alguns exemples de clàusules de restricció de la transmissibilitat de les participacions socials que es consideren admissibles, per exemple, aquelles en què «es reconegui un dret d'adquisició preferent a favor de tots o algun dels socis, o d'un tercer, quan expressin de manera precisa les transmissions en les quals existeixi la preferència, i també les condicions d'exercici d'aquell dret i el termini màxim per a exercir-lo»; o les clàusules «que imposin al soci l'obligació de transmetre les seves participacions als altres socis o a terceres persones determinades quan concorrin circumstàncies expressades de manera clara i precisa en els estatuts» (art. 118 RRM).

Atesa la falta de disposició estatutària per a la **transmissió voluntària de les participacions socials per actes *inter vivos*** s'aplicarà el règim dispositiu previst en l'article 107 LSC.

En primer lloc s'estableix un àmbit de **transmissions lliures**: serà lliure, sempre excepte disposició contrària dels estatuts, la transmissió voluntària de participacions per actes *inter vivos* entre socis, i també la feta a favor del cònjuge, ascendent o descendent del soci, o a favor de societats pertanyents al mateix grup que la transmetent (art. 107.1 LSC).

Per a la resta de supòsits de transmissió voluntària per actes *inter vivos*, el règim supletori de l'LSC preveu les regles següents (art. 107 LSC):

- **Comunicació a la societat.** El soci que desitgi transmetre haurà de comunicar-ho als administradors, i indicar el nombre i característiques de les participacions que pretén transmetre i també la identitat de l'adquirent, el preu i altres condicions de la transmissió.
- **Consentiment de la societat.** La transmissió projectada haurà d'obtenir el consentiment de la societat, que s'expressarà amb acord de la junta general adoptat per majoria ordinària.
- **Necessitat d'oferir un adquirent alternatiu per a poder negar el consentiment.** Per a denegar el consentiment, la societat haurà de comunicar

al soci, notarialment, la identitat d'un o diversos socis o tercers que estiguin disposats a adquirir la totalitat de les participacions.

La comunicació no és necessària si el soci va assistir a la junta en la qual es van adoptar els acords. Els socis que van concórrer a la junta tindran preferència per a l'adquisició. Si hi ha diversos concurrents interessats a adquirir, es distribuïran les participacions entre tots ells a prorrata de la seva participació en el capital social.

Quan no sigui possible comunicar la identitat d'un o diversos socis o tercers adquirents de la totalitat de les participacions, la junta general podrà acordar que sigui la mateixa societat la que adquireixi les participacions que cap soci o tercer acceptat per la junta vulgui adquirir, amb subjecció a les regles previstes per a l'adquisició de participacions pròpies en l'article 140 LSC.

- **Transmissió als adquirents alternatius presentats per la societat.** Si la societat denega el consentiment, presentant un adquirent o adquirents alternatius, el preu, forma de pagament i altres condicions de l'operació hauran de ser les convingudes i comunicades a la societat pel soci transmissor. Es prohibeix expressament que els estatuts atribueixin a l'auditor de comptes de la societat la fixació del valor que hagués de determinar-se a l'efecte de la seva transmissió (art. 107.3 LSC). El document públic de transmissió haurà d'atorgar-se en el termini d'un mes a comptar des de la comunicació per la societat de la identitat de l'adquirent o adquirents.

Si el pagament de la totalitat o de part del preu estigués ajornat en el projecte de transmissió, per a l'adquisició de les participacions serà requisit previ que una entitat de crèdit garanteixi el pagament del preu ajornat.

En els casos en què la transmissió projectada fos a títol oneros diferent de la compravenda o a títol gratuït, el preu d'adquisició serà el fixat de comú acord per les parts i, en defecte d'això, el valor raonable de les participacions el dia en què s'hagués comunicat a la societat el propòsit de transmetre. S'entendrà per valor raonable el que determini un expert independent, diferent de l'auditor de la societat, designat a aquest efecte pels administradors d'aquesta.

En els casos d'aportació a societat anònima o comanditària per accions, s'entendrà per valor real de les participacions el que resulti de l'informe elaborat per l'expert independent nomenat pel registrador mercantil.

- **Llibertat per a transmetre per falta de resposta de la societat.** «El soci podrà transmetre les participacions en les condicions comunicades a la societat quan hagin transcorregut tres mesos des que hagi posat en coneixement d'aquesta el seu propòsit de transmetre sense que la societat li hagi comunicat la identitat de l'adquirent o adquirents».

L'LSC preveu en l'article 109 unes regles específiques per al cas de les **transmissions forçoses**.

Per al cas de les **transmissions *mortis causa*** s'estableix que l'adquisició d'alguna participació social per successió hereditària confereix a l'hereu o legatari la condició de soci (art. 110.1 LSC). Els estatuts, però, «podran establir a favor dels socis supervivents, i, en defecte d'això, a favor de la societat, un dret d'adquisició de les participacions del soci mort, apreudades en el valor raonable que tinguessin el dia de la defunció del soci, el preu del qual es pagarà al comptat. La valoració es regirà pel que es disposa [en l'LSC] per als casos de

separació de socis i el dret d'adquisició haurà d'exercir-se en el termini màxim de tres mesos a comptar des de la comunicació a la societat de l'adquisició hereditària» (art. 110.1 LSC).

S'especifica en l'article 111 LSC que «el règim de la transmissió de les participacions socials serà el vigent en la data en què el soci hagués comunicat a la societat el propòsit de transmetre, o, si escau, en la data de defunció del soci o en la de l'adjudicació judicial o administrativa» (art. 111 LSC). D'altra banda, «les transmissions de participacions socials que no s'ajustin al previst en la llei o, si escau, a l'establert en els estatuts, no tindran cap efecte davant de la societat» (art. 112 LSC).

1.6. Negocis sobre les pròpies participacions i accions

L'LSC estableix una regulació molt detallada sobre els negocis jurídics que la societat –ja sigui directament, ja sigui actuant per persona interposada– pot fer sobre les seves pròpies participacions o accions, o sobre les que hagin estat creades o emeses per la seva societat dominant.

Encara que no es prohibeix l'«autocartera», és a dir, que la societat sigui titular, almenys durant un temps, de participacions o accions pròpies –o de les creades o emeses per la seva societat dominant–, s'estableixen importants restriccions per a evitar els riscos que aquesta situació pot significar per a la integritat del capital, i també per a la formació de la voluntat social.

La regulació preveu d'una banda l'**adquisició originària**, és a dir, l'assumpció o subscripció de les participacions o accions en el moment inicial de la seva creació o emissió, i d'altra banda l'**adquisició derivativa**, és a dir, els supòsits en què les participacions o accions s'adquireixen posteriorment de qui sigui titular de les mateixes.

S'hi consideren a més dos supòsits que poden tenir un efecte equivalent de risc per a la integritat del capital social: els casos en què la societat no adquireix accions o participacions pròpies (o creades o emeses per la seva societat dominant) però les **accepta en garantia** o presta **assistència financera** a qui desitja adquirir-les de manera originària o derivativa.

A continuació exposarem les grans línies d'aquesta regulació, l'estudi detallat de la qual excediria l'espai previst en aquests materials.

Sancions

En l'article 157 LSC s'estableix un règim administratiu sancionador per als casos d'incompliment de les normes sobre autocartera.

1.6.1. Adquisició originària

Es prohibeix a les societats de capital assumir o subscriure les seves pròpies participacions o les creades o emeses per la seva societat dominant (art. 134 LSC).

Les conseqüències de violar aquesta prohibició són diferents segons que es tracti d'una societat limitada o una societat anònima:

- En el cas de la **societat limitada**, l'adquisició originària és nul·la de ple dret (art. 135 LSC).
- En el cas de la **societat anònima**, l'adquisició no és nul·la. La societat passa a ser efectivament propietària de les accions pròpies que hagi subscrit (art. 136.1 LSC). Però s'estableix que, si es tracta d'accions pròpies, «l'obligació de desemborsar recaurà de manera solidària sobre els socis fundadors o els promotors i, en cas d'augment de capital social, sobre els administradors» (art. 136.2 LSC). I si es tracta de participacions o accions de la seva societat dominant, «l'obligació de desemborsar recaurà de manera solidària sobre els administradors de la societat adquirent i els de la societat dominant» (art. 136.3 LSC). D'aquesta manera, encara que la societat passa a ser titular d'aquestes accions o participacions, no es frustra el principi de realitat de l'aportació al capital social, ja que els fons aportats no procedeixen de la societat sinó d'altres persones (fundadors, promotors o administradors). Les accions o participacions així adquirides per la societat anònima hauran de ser **alienades en el termini màxim d'un any** des de la data de la primera adquisició. Si no es fa així, hauran de ser **amortitzades** amb l'acord previ de la junta general o, si no hi ha acord, per via judicial o registral (art. 139 LSC).

Quan l'assumpció o subscripció de participacions o accions pròpies o de la societat dominant ha estat duta a terme per una persona interposada –és a dir, per algú que actua en nom propi però per compte de la societat–, els fundadors o els promotors, i en cas d'ampliació de capital els administradors, respondran solidàriament del desemborsament de les participacions o accions subscrites (art. 137). Cal tenir en compte, a més, que l'LSC considera nul qualsevol contracte entre la societat i una persona interposada o testaferró pel qual aquest estigui obligat o legitimat a dura terme en nom propi però per compte de la societat qualsevol de les operacions que la societat té prohibit fer d'acord amb les normes sobre autocartera (art. 156 LSC). En aquests casos, els contractes subscrits per la persona interposada amb tercers «s'entendran efectuats per compte propi i no produiran cap efecte sobre la societat» (art. 156 LSC).

Tant en el cas de persona interposada o testafarro com en el d'actuació directa de la societat, estaran exempts de la responsabilitat solidària de desemborsar les accions o participacions els fundadors, promotors o administradors que demostrin no haver incorregut en culpa (art. 138 LSC).

1.6.2. Adquisició derivativa

1) Adquisició derivativa feta per una societat limitada

Les adquisicions derivatives fetes per una societat limitada de participacions pròpies o d'accions o participacions de la seva societat dominant, **seran nul·les de ple dret, excepte en els quatre supòsits següents**, previstos en l'article 140 LSC:

- Quan les participacions o accions formin part d'un patrimoni adquirit a títol universal, o siguin adquirides a títol gratuït, o com a conseqüència d'una adjudicació judicial per a satisfer un crèdit de la societat contra el titular d'aquestes.
- Quan les participacions pròpies s'adquireixin en execució d'un acord de reducció del capital adoptat per la junta general.
- Quan les participacions pròpies s'adquireixin en el cas previst en l'article 109.3 (supòsits de transmissió forçosa en què la societat, amb dret estatutari d'adquisició preferent, se subroga en lloc del rematant o del creditor adjudicatari).
- Quan l'adquisició hagi estat autoritzada per la junta general, s'efectui amb càrrec a beneficis o reserves de lliure disposició i tingui per objecte participacions d'un soci separat o exclòs de la societat, participacions que s'adquireixin com a conseqüència de l'aplicació d'una clàusula restrictiva de la seva transmissió o participacions transmeses *mortis causa*.

Tanmateix, les participacions pròpies adquirides en aquests supòsits hauran de ser **amortitzades o alienades en el termini de tres anys**, en els termes que detalla l'article 141 LSC. Tractant-se de participacions o accions de la societat dominant, l'alienació ha de tenir lloc en el termini màxim d'un any (art. 141.3 LSC).

Fins que no siguin alienades o amortitzades, tots els drets, tant polítics com econòmics, corresponents a les participacions pròpies o les accions o participacions de la societat dominant, quedaran en suspens (art. 142.1 LSC) i haurà de dotar-se una reserva indisponible per l'import de les participacions o accions adquirides (art. 142.2 LSC).

L'article 141.3 estableix que, mentre no siguin alienades, s'aplicarà a les participacions o accions de la societat dominant el que es disposa en l'article 148, que manté alguns drets econòmics d'aquestes accions o participacions de la dominant. D'aquesta manera, el precepte entra en contradicció amb el règim de suspensió de tots els drets disposat per l'article 142. La doctrina entén que ha de prevaler l'aplicació de l'article 142.

2) Adquisició derivativa feta per una societat anònima

La regulació de l'autocartera és més flexible en el cas de la societat anònima. Enfront de l'obligació d'alienar o amortitzar l'autocartera en les limitades, les societats anònimes poden conservar en autocartera les accions pròpies que hagin adquirit en els supòsits permesos, sempre que no superi el vint per cent de la seva capital social, o de la societat dominant, si es tracta d'accions o participacions d'aquesta (art. 145 LSC).

En allò que excedeixin d'aquest límit del vint per cent, les accions o participacions adquirides hauran de ser amortitzades o bé alienades en el termini màxim de tres anys (art. 145 LSC).

Els supòsits d'adquisició derivativa permesa són, d'una banda, els quatre següents (supòsits de lliure adquisició) establerts en l'article 144 LSC:

- a) Quan les accions pròpies s'adquireixin en execució d'un acord de reducció del capital adoptat per la junta general de la societat (cosa que implicarà l'amortització subsegüent).
- b) Quan les participacions o accions formin part d'un patrimoni adquirit a títol universal.
- c) Quan les participacions o les accions que estiguin íntegrament alliberades siguin adquirides a títol gratuït.
- d) Quan les participacions o les accions íntegrament alliberades s'adquireixin com a conseqüència d'una adjudicació judicial per a satisfer un crèdit de la societat davant del seu titular.

A aquests quatre supòsits, s'hi afegeixen una sèrie de casos d'adquisicions derivatives que s'admeten només si es compleixen determinades condicions que preveu l'article 146 LSC.

El règim dels drets corresponents a les accions o participacions que la societat anònima tingui en autocartera s'estableix en l'article 148 LSC.

Càlcul del percentatge

Per a calcular aquest vint per cent es computen també les accions de l'adquirent que ja posseeixin les seves filials, i en el cas d'accions o participacions de la dominant, les que ja tingui aquesta o les seves altres filials (art. 145 LSC).

Nota

En establir l'obligació d'alienar, l'article 145 no inclou aquest últim supòsit [144.d)], però la doctrina entén que es tracta d'un error del legislador i que ha de seguir el mateix règim que el previst en aquest article per a les lletres b) i c) de l'article 144.

Aquest precepte disposa la suspensió dels drets polítics, tant de les accions pròpies com de les accions o participacions de la societat dominant. Els drets econòmics corresponents a les accions pròpies, excepte el d'assignació gratuïta de noves accions, s'atribuiran proporcionalment a la resta de les accions. No es diu res dels drets econòmics de les accions o participacions de la societat dominant, que per tant continuaran en vigor i podrà exercir-los la societat adquirent. D'altra banda, les accions pròpies es computaran en el capital per tal de calcular els quòrums de constitució i adopció d'acords a la junta. Haurà d'establir-se una reserva indisponible equivalent a l'import de les participacions o accions de la societat dominant mentre no siguin alienades (i, encara que el precepte no ho diu, també haurà d'establir-se la reserva per a les accions pròpies). Es fan a més certs esments obligatoris en l'informe de gestió de la societat adquirent i, si escau, en el de la dominant.

1.6.3. Acceptació en garantia i assistència financera

La **societat limitada** no pot **acceptar en garantia** les seves pròpies participacions, ni les participacions o accions creades o emeses per alguna societat del grup a què pertanyi (art. 143.1 LSC). Tampoc no podrà «anticipar fons, concedir crèdits o préstecs, prestar garantia ni **facilitar assistència financera** per a l'adquisició de les seves pròpies participacions o de les participacions creades o les accions emeses per una societat del grup al qual pertanyi la societat» (art. 143.2 LSC).

Les **societats anònimes**, en canvi, poden **acceptar en penyora o en una altra forma de garantia** les seves pròpies accions, o les participacions creades o les accions emeses per la societat dominant, encara que només dins dels límits i amb els mateixos requisits aplicables a la seva adquisició derivativa (art. 149 LSC).

Aquesta limitació, però, no és aplicable a les activitats ordinàries dels bancs i altres entitats de crèdit (art. 149.2 LSC), que en tot cas han d'establir la corresponent reserva.

El règim previst per a les accions o participacions en autocarera en l'article 148 serà aplicable, quan resulti compatible, a les participacions o accions posseïdes en concepte de penyora o d'una altra forma de garantia (art. 149.3 LSC).

Quant a la prestació d'assistència financera, aquesta es prohibeix també a les societats anònimes (art. 150.1 LSC), però s'admet en dos supòsits concrets: quan es tracti de facilitar l'adquisició al personal de l'empresa (art. 150.2) i quan es tracti d'«operacions efectuades per entitats de crèdit en l'àmbit de les activitats ordinàries pròpies del seu objecte social que se sufraguin amb càrrec a béns lliures de la societat» (art. 150.3 LSC).

1.6.4. Participacions recíproques

Al marge de les limitacions a l'autocarera examinades en els apartats anteriors, l'LSC estableix també certs límits a les participacions recíproques, és a dir, a la participació que una societat manté en el capital d'una altra que al seu torn és soci de la primera.

Ja hem vist com una societat filial està subjecta a les limitacions pròpies del règim d'autocarera per a ser titular d'accions o participacions de la seva societat dominant. Ara bé, fora del supòsit de participació de la filial en el capital de la dominant, una societat pot ser titular d'accions o participacions d'una

Nota

El terme *participació* no s'empra aquí en el sentit tècnic de participacions socials de les societats limitades, sinó en el sentit general de participació en el capital social, ja sigui d'una societat anònima, ja sigui d'una societat limitada.

altra sense cap límit, fins i tot pot ser que la societat A sigui el soci únic de la societat B. No obstant això, si hi ha un creuament de participació –de manera que A sigui soci de B i alhora B sigui soci de A–, la llei estableix que aquesta participació no pot ser, en cap d'ambdues societats, superior al deu per cent. És a dir, es prohibeix que A tingui més del deu per cent del capital de B, i que alhora B tingui més del deu per cent del capital de A. Es tracta d'una regla general, de manera que no cal que A i B pertanyin al mateix grup. La prohibició afecta també les participacions circulars constituïdes per societats filials (art. 151 LSC).

Quan una societat arriba al deu per cent del capital d'una altra, ha de notificar-li-ho (art. 155 LSC). I si la segona supera el deu per cent del capital de la primera estarà obligada a reduir aquesta participació (art. 152 LSC). El règim de notificació i obligacions de reducció es detalla en els articles 152 i següents LSC.

Entre filial i dominant, però, no és aplicable el règim de participacions recíproques (art. 154 LSC), sinó que se segueix la disciplina de l'autocartera per a limitar la participació que té la filial en la dominant.

2. Òrgans socials

La societat, com a persona jurídica, ha de tenir òrgans amb els quals poder formar la seva voluntat, i també fer les tasques de gestió i representar la societat en l'esfera externa. Aquests òrgans són dos:

- La junta general
- L'òrgan d'administració

No hi ha una relació jeràrquica entre tots dos òrgans. Es tracta més aviat d'una distinció per competències, encara que dins de les competències de la junta hi ha la de nomenar i cessar els administradors.

2.1. Junta general

2.1.1. Noció, competència i classes

La junta general és l'òrgan mitjançant el qual es forma la voluntat de la societat. Aquesta voluntat s'expressa en els acords que la junta adopta en l'àmbit de les seves competències amb l'exercici del dret de vot per part dels socis. Els acords de la junta vinculen tots els socis, fins i tot els dissidents i els que no van participar en la reunió (art 159 LSC).

Societat unipersonal

En les societats unipersonals el soci únic exerceix les competències de la junta (art. 15 LSC). Per tant, no hi ha acords sinó decisions del soci únic.

Entre les competències de la junta, que es detallen en l'article 160 LSC, s'inclouen les següents:

- Aprovar els comptes anuals i l'aplicació del resultat de l'exercici.
- Nomenar i cessar els administradors i liquidadors.
- Modificar els estatuts, inclosos l'augment i la reducció del capital social.
- Acordar modificacions estructurals de la societat.
- Adquirir, alienar o aportar a una altra societat actius essencials (es presumeix el caràcter essencial de l'actiu quan l'import de l'operació supera el vint-i-cinc per cent del valor dels actius que figurin en l'últim balanç aprovat).
- Acordar la dissolució de la societat i aprovar el balanç final de liquidació.

Encara que la gestió de la societat correspon als administradors, si els estatuts no disposen el contrari la junta podrà impartir instruccions a l'òrgan d'administració o establir que certs acords o decisions en assumptes de gestió quedin sotmesos a la seva autorització (art. 161 LSC). No obstant això, les limitacions de les facultats de representació dels administradors seran ineficaces davant de tercers (art. 234 LSC).

L'LSC distingeix dues classes de juntes:

- **Junta ordinària**, que es reunirà dins dels sis primers mesos de l'exercici social per a aprovar, si escau, la gestió social i els comptes de l'exercici anterior, i resoldre sobre l'aplicació del resultat (art. 164 LSC).
- **Junta extraordinària**, qualsevol junta que no sigui l'ordinària (art. 165 LSC).

La junta general ordinària serà vàlida encara que hagi estat convocada o tingui lloc fora de termini (art. 164.2 LSC), de manera que també llavors serà una junta ordinària, encara que al costat dels temes que necessàriament ha de tractar s'inclouin altres matèries.

A més de l'obligació legal de celebrar anualment una junta ordinària, els estatuts poden establir altres reunions obligatòries de la junta.

D'altra banda, la **junta universal** és la que es constitueix vàlidament per a tractar qualsevol assumpte, sense necessitat de convocatòria prèvia, quan estigui present o representada la totalitat del capital social i els concurrents acceptin per unanimitat la celebració de la reunió (art. 178 LSC).

2.1.2. Convocatòria de la junta

L'LSC regula amb detall els requisits de la convocatòria de la junta per a garantir al màxim el dret dels socis a conèixer oportunament aquesta convocatòria i el seu contingut, i poder assistir i participar degudament en l'adopció d'acords.

1) Competència per a convocar

La competència per a convocar la junta correspon als administradors (o bé als liquidadors si la societat es trobés en estat de liquidació) (art. 166 LSC). Convocaran la junta «sempre que ho considerin necessari o convenient per als interessos socials, i en tot cas en les dates o períodes que determinin la llei i els estatuts» (art. 167 LSC). Estan obligats també a convocar la junta quan ho sol·licitin, i indiquin els assumptes que hi volen tractar, un o més socis que representin almenys el cinc per cent del capital social (art. 168 LSC).

Complement de convocatòria

En el cas de la societat anònima, els qui representin el cinc per cent del capital també poden sol·licitar que en l'ordre del dia de la convocatòria ja feta pels administradors, s'hi afegixin altres assumptes mitjançant la publicació d'un complement de convocatòria (art. 172 LSC). Aquest complement de convocatòria ha de publicar-se com a mínim amb quinze dies d'antelació a la data prevista per a la celebració de la junta, i la falta de publicació en aquest termini és causa de nul·litat de la junta (art. 172.2 LSC).

Per al cas que els administradors no compleixin amb el seu deure de convocar en termini la junta general ordinària, o les exigides pels estatuts, o la sol·licitada per la minoria, es preveu que podrà convocar la junta el secretari judicial o el registrador mercantil del domicili social, amb audiència prèvia

dels administradors (art. 169 i 170 LSC). També està prevista la possibilitat de convocatòria pel secretari judicial o el registrador mercantil en casos especials, com el de la defunció dels administradors (art. 171 LSC).

2) Requisits formals

a) Publicació de la convocatòria. Si la societat disposa de pàgina web, que hagi estat creada, inscrita en el Registre Mercantil i publicada en el *BORME* (vegeu art. 11*bis* LSC), la convocatòria de la junta es publicarà en aquesta web. Si no hi ha web, o no està degudament inscrita i publicada, l'anunci s'haurà de publicar en el *BORME* i en un dels diaris de més circulació a la província en què estigui situat el domicili social (art. 173.1 LSC). No obstant això, en substitució d'aquest procediment, els estatuts poden establir que la convocatòria es faci per qualsevol procediment de comunicació individual i escrita que asseguri que tots els socis reben l'anunci al domicili designat a aquest efecte o en el que consti en la documentació de la societat (art. 173.2 LSC).

En tot cas, no pot quedar a l'arbitri dels administradors optar entre el sistema substitutori previst en els estatuts i el general previst en la llei (així, entre altres, RDGRN de 23 octubre de 2013). La comunicació pot fer-se electrònicament, ja que l'article 11*quater* LSC preveu que les comunicacions entre la societat i els socis, inclosa la remissió de documents, sol·licituds i informació, podran fer-se per mitjans electrònics sempre que aquestes comunicacions haguessin estat acceptades pel soci. Però l'exigència de l'article 173.2 LSC que la convocatòria es faci per un procediment que asseguri la recepció de l'anunci fa que la DGRN rebutgi la clàusula estatutària que preveu la convocatòria per correu electrònic sense garantia de recepció: «el sistema estatutari de convocatòria de la junta que aquí es pretén establir implicaria entendre que l'enviament d'un correu electrònic, per si sol, implica que és rebut pel destinatari, sense exigir cap prova de la recepció efectiva. És indubtable que el sistema proposat, tal com està redactat, no ha d'acceptar-se, sense perjudici que sigui admissible una vegada complementat amb algun procediment que permeti el justificant de recepció de l'enviament (com serien, per exemple, la sol·licitud de confirmació de lectura, o determinats mitjans que permetin obtenir prova de la remissió i recepció de la comunicació amb l'ús de signatura electrònica, etc.)» (RDGRN de 28 d'octubre de 2014).

Es preveu que els estatuts podran establir també «mecanismes addicionals de publicitat als previstos en la llei i imposar a la societat la gestió telemàtica d'un sistema d'alerta als socis dels anuncis de convocatòria inserits a la web de la societat» (art. 173.3 LSC).

b) Terminis. Entre la convocatòria i la data prevista per a la celebració de la reunió hi haurà d'haver un termini, com a mínim, **d'un mes en les societats anònimes i de quinze dies en les societats de responsabilitat limitada** (art. 176.1 LSC), excepte en els casos de fusió, escissió o cessió global d'actiu i passiu, en els quals el termini serà d'un mes també per a les limitades (art. 40.2 i, per remissió, 73 i 87 de la Llei de modificacions estructurals de les societats mercantils, LME). Quan la convocatòria és per comunicació individual a cada soci, el termini es comptarà a partir de la data en què hagués estat tramès l'anunci a l'últim dels socis (art. 176.2 LSC).

Segona convocatòria

En les societats anònimes es podrà fer constar en l'anunci de la convocatòria la data en la qual, si escau, es reunirà la junta en segona convocatòria. Entre la primera i la segona

reunió hi haurà d'haver, almenys, un termini de vint-i-quatre hores. Si no es s'ha previst segona convocatòria, «la celebració d'aquesta haurà de ser anunciada, amb el mateix ordre del dia i els mateixos requisits de publicitat que la primera, dins dels quinze dies següents a la data de la junta no celebrada i com a mínim amb deu dies d'antelació a la data fixada per a la reunió» (art. 177 LSC).

c) **Contingut.** La convocatòria ha d'expressar en tot cas el nom de la societat, la data i hora de la reunió, l'ordre del dia amb els assumptes que s'hi tractaran i el càrrec de la persona o persones que facin la convocatòria (art. 174 LSC).

d) **Lloc de celebració.** Si els estatuts no determinen una altra cosa, la junta haurà de celebrar-se en el terme municipal del domicili de la societat. Si en la convocatòria no figurés el lloc de celebració, s'entendrà que la junta ha estat convocada per a la seva celebració al domicili social (art. 175 LSC). La junta universal, no obstant això, podrà reunir-se en qualsevol lloc del territori nacional o de l'estranger (art. 178.2 LSC).

2.1.3. Assistència i representació

Les condicions d'assistència a la junta mostren novament la diversa concepció dels tipus socials de limitada (societat petita i tancada) i anònima (societat gran i oberta). Així, mentre que en la societat limitada tots els socis tenen dret a assistir a la junta, en la societat anònima els estatuts poden exigir que, per a poder assistir a junta, es posseeixi un nombre mínim d'accions, que en cap cas pot ser superior a l'un per mil del capital (art. 179.2 LSC), i s'admet la licitud de la pràctica d'agrupar accions per a exercir el dret d'assistència a la junta i de vot (art. 189.1 LSC). Els estatuts de l'anònima també poden condicionar l'assistència a la legitimació anticipada de l'accionista, dins de certs límits que s'expressen en l'article 179.3 LSC.

Els administradors tenen no solament el dret sinó l'obligació d'assistir a les juntes (art. 180 LSC). Els estatuts poden autoritzar a més l'assistència d'altres persones. En les societats anònimes (i també en les limitades tret que els estatuts disposin una altra cosa) el president pot autoritzar l'assistència de qualsevol altra persona, però la junta pot revocar aquesta autorització (art. 181.2 i 181.3 LSC). En la societat anònima és possible assistir a la junta de manera telemàtica quan així s'hagi previst en els estatuts en els termes de l'article 182 LSC.

El soci pot acudir personalment a la junta o bé fer-s'hi representar per una altra persona. Els requisits per a representació difereixen novament segons que es tracti d'una societat limitada o anònima. En les limitades, la representació està més restringida: el soci només pot fer-se representar pel seu cònjuge, ascendent o descendent, per un altre soci o per una persona que tingui poder general conferit en document públic amb facultats per a administrar tot el patrimoni que el representat tingués en territori nacional, si bé els estatuts podran autoritzar la representació per altres persones (art. 183 LSC). En les anònimes, en canvi, s'afavoreix d'entrada la representació: tot accionista que tingui dret

d'assistència podrà fer-se representar a la junta general per una altra persona, encara que aquesta no sigui accionista, si bé els estatuts podran limitar aquesta facultat (art. 184 i 187 LSC).

Per a evitar possibles abusos en com els representants exerciran el dret de vot dels representats, en la societat anònima s'estableixen unes regles particulars per als casos en què els administradors, o les entitats on es troben dipositades les accions o les que porten el registre d'anotacions en compte, sol·licitin ser nomenats representants pels accionistes (art. 186 i 187 LSC).

2.1.4. Dret d'informació i dret de vot

Una manifestació dels drets polítics dels socis és el dret a rebre informació sobre els assumptes que es tractaran a la junta general.

- En la **societat limitada**, els socis poden sol·licitar als administradors, abans o durant la reunió, els informes o aclariments que considerin necessaris sobre els assumptes compresos en l'ordre del dia, i els administradors tenen l'obligació de facilitar-los-els, excepte quan considerin que la publicitat de la informació sol·licitada perjudica l'interès social. Així i tot, no podran negar la informació si la sol·liciten socis que representin almenys el vint-i-cinc per cent del capital social (art. 196 LSC).
- En la **societat anònima** la sol·licitud d'informació pot fer-se fins al setè dia anterior a la junta, i els administradors estan obligats a facilitar la informació per escrit fins al dia de la junta. També durant la junta podran requerir verbalment la informació i els aclariments que considerin necessaris sobre els temes que s'hi tractaran. Els administradors han de proporcionar la informació requerida tret que sigui innecessària per a la tutela dels drets del soci, o que hi hagi raons objectives per a considerar que podria utilitzar-se per a finalitats extrasocials, o que la seva publicitat perjudiqui la societat o les societats vinculades. En tot cas, la informació no podrà denegar-se si és sol·licitada per socis que representin almenys el vint-i-cinc per cent del capital o un percentatge inferior que fixin els estatuts, mai per sota del cinc per cent (art. 197 LSC).

L'adopció d'acords a la junta general es fa exercint el dret de vot els accionistes. Ja hem vist, en tractar dels drets que concedeixen les accions i participacions socials, que hi ha diferències importants entre societats anònimes i limitades pel que fa a aquest aspecte:

- En les **societats limitades** és possible alterar la proporcionalitat entre valor nominal i dret al vot, i per tant són possibles les participacions de vot plural, és a dir, els estatuts poden atribuir a determinades participacions més vots que a altres (a més de la possibilitat que ja coneixem de crear participacions sense vot). L'LSC disposa que, «**excepte disposició contrària dels estatuts socials**, cada participació social concedeix al seu titular el dret a emetre un vot» (art 188.1 LSC).

- En les **societats anònimes**, en canvi, no és possible alterar la proporcionalitat entre el valor nominal de l'acció i el dret a vot (art. 188.2 i 96.2 LSC). Com ja s'ha advertit, aquesta regla té la seva excepció en l'admissió de les accions sense vot, i també en la possibilitat d'exigir un nombre mínim d'accions per a assistir a la junta o fixar un màxim de vots a emetre per un mateix accionista.

Això últim es preveu en l'article 188.3 LSC, que permet que els estatuts de la societat anònima fixin amb caràcter general el nombre màxim de vots que poden emetre un mateix accionista, les societats pertanyents a un mateix grup o els qui actuïn concertadament amb els anteriors, sense perjudici de l'aplicació a les societats cotitzades de l'establert en l'article 527.

En les societats anònimes, a més, els estatuts poden permetre el vot a distància, «sempre que es garanteixi degudament la identitat del subjecte que exerceix el seu dret de vot» (art. 189.2 LSC).

Conflicte d'interessos

L'LSC estableix unes regles per als supòsits de conflicte d'interessos. D'una banda, disposa que el soci no podrà exercir el seu dret de vot en l'adopció de determinats acords, i exigeix en alguns casos que aquesta limitació del vot estigui expressament prevista en les corresponents clàusules estatutàries reguladores de la restricció a la lliure transmissió o l'exclusió en la societat anònima. Per als restants casos de conflicte d'interessos, es permet el vot però es fixen regles especials per a facilitar en alguns casos la impugnació de l'acord si el vot dels socis culpables en el conflicte d'interès va resultar decisiu per a la seva adopció (vegeu art. 190 LSC).

2.1.5. Constitució de la junta i adopció d'acords

En primer lloc, ha de formar-se la **taula de la junta**, integrada per un president i un secretari, que, tret que hi hagi disposició en contra en els estatuts, seran els del consell d'administració, i, si no hi hagués consell, els designats pels socis concurrents al començament de la reunió (art. 191 LSC). A continuació ha d'elaborar-se la **llista d'assistents**, en la qual s'indicarà, respecte de cadascun, si hi acudeix com a soci o en representació i el nombre de participacions o d'accions pròpies o alienes amb les quals hi concorri. La llista determinarà el nombre total de socis, presents o representats, i el percentatge total de la seva participació en el capital social, i especificarà el capital que correspon als socis amb dret de vot (art. 192 LSC).

Quòrum de constitució de la junta en les societats anònimes

- **Quòrum bàsic.** Per a la constitució vàlida de la junta en primera convocatòria es requereix que es trobi, present o representat, el vint-i-cinc per cent del capital amb dret de vot, encara que els estatuts poden exigir un quòrum superior. En segona convocatòria, serà vàlida la constitució sigui quin sigui el percentatge del capital, tret que els estatuts n'hagin fixat un mínim, que no podrà ser superior a l'exigit per a la primera convocatòria (art. 193 LSC).
- **Quòrum reforçat.** Perquè la junta pugui adoptar vàlidament determinats acords (augment o reducció del capital i qualsevol altra modificació dels estatuts socials, emissió d'obligacions, supressió o limitació del dret d'adquisició preferent, i també la transformació, la fusió, l'escissió o la cessió global d'actiu i passiu i el trasllat de domicili a l'estranger), s'exigeix com a quòrum de constitució la concurrència, present o representat, del cinquanta per cent del capital amb dret a vot en primera convoca-

tòria, i del vint-i-cinc per cent en segona convocatòria. En tots dos casos, els estatuts poden exigir un percentatge superior (art. 194 LSC).

Ha de tenir-se en compte que «[e]ls accionistes que emetin els seus vots a distància hauran de ser tinguts en compte, a l'efecte de constitució de la junta, com a presents» (189.3 LSC).

Així com per a la constitució vàlida de la junta es requereix un determinat quòrum del capital amb dret a vot, per a l'adopció d'acords s'exigeixen també certs percentatges o majories del capital, que són diferents segons el tipus d'acord i també segons el tipus de societat.

Les majories requerides per a l'adopció d'acords són les següents:

a) En la societat limitada

- **Majoria ordinària:** és la requerida de manera general, excepte per als casos en què la llei o els estatuts exigeixin una majoria reforçada. Consisteix en la «**majoria dels vots** vàlidament emesos, sempre que **representin almenys un terç** dels vots corresponents a les participacions socials en què es divideixi el capital social», i sense computar els vots en blanc (art. 198 LSC).
- **Majories reforçades legals:** s'exigeix el vot favorable de **més de la meitat** dels vots corresponents a les participacions en què es divideixi el capital per a acordar l'augment o la reducció del capital i qualsevol altra modificació dels estatuts socials (art. 199.a LSC). S'exigeix el vot favorable, **com a mínim, de dos terços** dels vots corresponents a les participacions en què es divideixi el capital social per als acords d'autorització als administradors perquè es dediquin, per compte propi o aliè, al mateix, anàleg o complementari gènere d'activitat que constitueixi l'objecte social; supressió o limitació del dret de preferència en els augments del capital; transformació, fusió, escissió, cessió global d'actiu i passiu i trasllat del domicili a l'estranger, i exclusió de socis (art. 199.b LSC).
- **Majories reforçades estatutàries:** L'LSC preveu que «per a tots o alguns assumptes determinats, els estatuts podran exigir un percentatge de vots favorables superior a l'establert per la llei, **sense arribar a la unanimitat**». També «podran exigir, a més de la proporció de vots establerta legalment o estatutàriament, el **vot favorable d'un determinat nombre de socis**» (art. 200 LSC). Per a acordar la separació d'administradors, «els estatuts podran exigir una majoria reforçada que no podrà ser superior als dos terços dels vots corresponents a les participacions en què es divideixi el capital social» (art. 223.2 LSC).

b) En la societat anònima

- **Majoria simple:** és la requerida de manera general per a l'adopció d'acords. Consisteix en la «majoria simple dels vots dels accionistes presents o re-

presentats a la junta, entenent-se adoptat un acord quan obtingui més vots a favor que en contra del capital present o representat» (art. 201.1 LSC).

- **Majories reforçades legals:** com ja hem vist, perquè la junta pugui adoptar vàlidament determinats acords en les societats anònimes es requereix un quòrum reforçat per a la mateixa constitució de la junta, concretament la concurrència d'accionistes presents o representats que posseeixin, almenys, el cinquanta per cent del capital subscrit amb dret de vot en primera convocatòria, o vint-i-cinc per cent en segona convocatòria. Es tracta dels acords d'augment o reducció del capital i qualsevol altra modificació dels estatuts socials, d'emissió d'obligacions, de supressió o limitació del dret d'adquisició preferent de noves accions, i també de transformació, fusió, escissió o cessió global d'actiu i passiu i de trasllat de domicili a l'estranger (art. 194 LSC). Les majories per a l'adopció d'aquests acords són (art. 201.2 LSC):
  - Si el capital present o representat supera el cinquanta per cent del capital subscrit amb dret de vot, serà suficient que l'acord s'adopti per **majoria absoluta**.
  - Si en segona convocatòria el capital present o representat és del vint-i-cinc per cent o més (sense arribar al cinquanta per cent) del capital subscrit amb dret a vot, s'exigeix el **vot favorable dels dos terços del capital present o representat a la junta**.
- **Majories reforçades estatutàries:** els estatuts socials poden elevar les majories indicades (art. 201.3 LSC).

Les votacions es referiran als diferents punts tractats a la junta. L'LSC obliga a votar separatament aquells assumptes que siguin substancialment independents, encara que estiguin inclosos en un mateix punt de l'ordre del dia. En particular, s'exigeix votar separatament, en tot cas (art. 197 bis LSC):

- a) El nomenament, la ratificació, la reelecció o la separació de cada administrador.
- b) En la modificació d'estatuts socials, la de cada article o grup d'articles que tinguin autonomia pròpia.
- c) Aquells assumptes per als quals així es disposi en els estatuts de la societat.

Ha de redactar-se una **acta de la junta**, en què hauran de constar tots els acords adoptats i que haurà de ser «aprovada per la mateixa junta al final de la reunió o, en defecte d'això, i dins del termini de quinze dies, pel president de la junta general i dos socis interventors, un en representació de la majoria i l'altre de la minoria» (art. 202.2 LSC). La data d'aprovació de l'acta determina el moment

a partir del qual es poden executar els acords adoptats (art. 202.3 LSC). En les juntes de la societat limitada, l'acta haurà d'incloure necessàriament la llista d'assistents (art. 192.3 LSC).

Acta notarial (art. 203 LSC)

«1. Els administradors podran requerir la presència de notari perquè estengui acta de la junta general i estaran obligats a fer-ho sempre que, amb cinc dies d'antelació al previst per a la celebració de la junta, ho sol·licitin socis que representin, almenys, l'u per cent del capital social a la societat anònima o el cinc per cent a la societat de responsabilitat limitada. En aquest cas, els acords només seran eficaços si consten en acta notarial.

2. L'acta notarial no se sotmetrà a tràmit d'aprovació, tindrà la consideració d'acta de la junta i els acords que hi constin podran executar-se a partir de la data del seu tancament.

3. Els honoraris notariais aniran a càrrec de la societat.»

2.1.6. Impugnació d'acords

L'LSC (art. 204) permet la impugnació dels acords socials que:

- siguin contraris a la Llei,
- s'oposin als estatuts,
- s'oposin al reglament de la junta de la societat, o
- lesionin l'interès social en benefici d'un o diversos socis o de tercers.

Encara que l'acord no causi un dany al patrimoni de la societat, s'entén que existeix igualment lesió a l'interès social si va ser imposat de manera abusiva, és a dir, quan sense respondre a una necessitat raonable de la societat, s'adopta per la majoria en interès propi i en detriment injustificat dels altres socis.

No obstant això, s'estableix una sèrie de límits per a prevenir demandes abusives per part de socis dissidents o emparades en motius trivials, que obstaculitzarien el funcionament de la societat. Així, no escaurà la impugnació si abans d'interposar la demanda l'acord ja s'havia deixat sense efecte o s'havia substituït vàlidament per un altre. Si la revocació o substitució es produeixen després de presentada la demanda, el jutge dictarà acte de terminació del procediment per desaparició sobrevinguda de l'objecte. Tanmateix, sí que serà possible instar l'eliminació dels efectes o la reparació dels danys que l'acord li hagués ocasionat a l'impugnant mentre va estar en vigor (art. 204 LSC). D'altra banda, una vegada exercida l'acció, si fos possible eliminar la causa d'impugnació, el jutge, a sol·licitud de la societat demandada, atorgarà un termini raonable perquè aquella pugui ser esmenada (art. 207.2 LSC).

D'acord amb l'article 204.3, tampoc no escaurà la impugnació basada en:

«a) La infracció de requisits merament procedimentals per a la convocatòria, la constitució de la junta o l'adopció d'acords, tret que es tracti de la forma i termini previ de la convocatòria, les regles essencials de constitució de l'òrgan o les majories necessàries per a l'adopció dels acords, i també qualsevol altra que tingui caràcter rellevant.

b) La incorrecció o insuficiència de la informació facilitada per la societat com a resposta a l'exercici del dret d'informació amb anterioritat a la junta, tret que la informació incorrecta o no facilitada hagués estat essencial per a l'exercici raonable per part de l'accionista o soci mitjà, del dret de vot o de qualsevol dels altres drets de participació.

c) La participació a la reunió de persones no legitimades, tret que aquesta participació hagués estat determinant per a la constitució de l'òrgan.

d) La invalidesa d'un o diversos vots o el còmput erroni dels emesos, tret que el vot invàlid o l'error de còmput haguessin estat determinants per a la consecució de la majoria exigible.»

S'estableix, a més, que en tot cas «[n]o podrà al·legar defectes de forma en el procés d'adopció de l'acord qui, havent tingut ocasió de denunciar-los en el moment oportú, no ho hagués fet» (art. 206.5 LSC).

Estan legitimats per a impugnar (art. 206 LSC):

- qualsevol dels administradors,
- els tercers que acreditin un interès legítim, i
- els socis que ho fossin ja abans de l'adopció de l'acord, sempre que representin, individualment o conjuntament, com a mínim l'u per cent del capital. Els estatuts poden reduir aquest percentatge (en tot cas, els socis que no hi arribin tindran dret al rescabament del dany que els hagi ocasionat l'acord impugnable).
- Si l'acord és contrari a l'ordre públic, també podrà impugnar-lo qualsevol soci, encara que hagués adquirit aquesta condició després de l'acord, i també qualsevol tercer, a més de qualsevol administrador.

S'estableix que «[l']acció d'impugnació dels acords socials caducarà en el termini d'un any, tret que tingui per objecte acords que per les seves circumstàncies, causa o contingut resultessin contraris a l'ordre públic, cas en el qual l'acció no caducarà ni prescriurà» (art. 205.1 LSC). «El termini de caducitat es computarà des de la data d'adopció de l'acord si hagués estat adoptat en junta de socis o en reunió del consell d'administració, i des de la data de recepció de la còpia de l'acta si l'acord hagués estat adoptat per escrit. Si l'acord s'hagués inscrit, el termini de caducitat es computarà des de la data d'oposabilitat de la inscripció» (art. 205.2 LSC).

La impugnació seguirà els tràmits del judici ordinari i les disposicions contingudes en la Llei d'enjudiciament civil (art. 207.1 LSC). L'acció haurà de dirigir-se contra la societat (art. 206.3 LSC), i «[e]ls socis que haguessin votat a favor de l'acord impugnat podran intervenir a la seva costa en el procés per a mantenir-ne la validesa» (art. 206.4 LSC).

L'LSC no diu res sobre l'admissibilitat d'una clàusula estatutària que sotmeti a arbitratge la impugnació dels acords socials, la qual cosa actualment admeten doctrina i jurisprudència, sempre que s'excloquin les qüestions que cauen fora del poder de disposició de les parts (vegeu STS de 18 abril de 1998 i RDGRN de 4 maig de 2005).

És habitual en aquest tipus de procediments sol·licitar la mesura cautelar de suspensió de l'acord i la d'**anotació preventiva** de la demanda d'impugnació en el **Registre Mercantil**, per tal d'advertir de l'existència d'una impugnació que pot implicar la declaració de nul·litat de l'acord i evitar així que els tercers de bona fe puguin emparar-se en els efectes de la publicitat registral per a privar d'eficàcia la sentència de nul·litat. L'anotació preventiva de demanda es regula en els articles 155 i 156 de l'RRM. A petició de la societat demandada, el jutge podrà supeditar la concessió de l'anotació preventiva a la prestació d'una caució per part del demandant per a cobrir possibles danys i perjudicis (art. 155.2 RRM). «L'anotació preventiva de la demanda d'impugnació es cancel·larà quan l'acció es desestimi, quan el demandant hagi desistit o quan hagi caducat la instància» (art. 156 RRM).

També podrà sol·licitar-se l'anotació preventiva de les resolucions judicials fermes que ordenin la suspensió d'acords impugnats, inscrits o inscriptible, la qual es cancel·larà en els mateixos supòsits que les anotacions preventives de demanda (art. 157 RRM).

La sentència ferma que declari la nul·litat d'un acord inscriptible haurà d'inscriure's en el Registre Mercantil i es publicarà un extracte en el *BORME*. Si «l'acord impugnat estigués inscrit en el Registre Mercantil, la sentència determinarà a més la cancel·lació de la seva inscripció, i també la dels assentaments posteriors que resultin contradictoris amb aquesta» (art. 208 LSC).

El Reglament de l'RM preveu que «[e]l testimoniatge judicial de la sentència ferma que declari la nul·litat de tots o algun dels acords impugnats, serà títol suficient per a la cancel·lació de l'anotació preventiva, de la inscripció d'aquests acords i de la d'aquells altres posteriors que fossin contradictoris amb els pronunciaments de la sentència» (156.2 RRM).

2.2. Òrgan d'administració

La gestió de la societat, i també la seva representació, corresponen a l'òrgan d'administració, que pot configurar-se de diverses maneres.

L'òrgan d'administració pot consistir en:

- Un administrador únic.
- Diversos administradors que actuïn solidàriament.
- Diversos administradors que actuïn conjuntament (és a dir, mancomunadament o en «mà comuna»).
- Un consell d'administració integrat per diversos administradors.

En el cas de la societat anònima, si hi ha dos administradors, hauran d'actuar de manera mancomunada, i si n'hi ha més de dos, hauran de constituir-se en consell d'administració (art. 210 LSC).

La manera concreta com es configuri l'administració de la societat haurà d'expressar-se en els estatuts (art. 23 LSC) i, per tant, la seva alteració implicarà en principi una modificació estatutària. No serà així, però, en les societats limitades [i, segons bona part de la doctrina, també en les societats anònimes, sobre la base de l'art. 23.e)] que hagin previst en els seus estatuts diferents possibilitats de configuració de l'òrgan d'administració i hagin atribuït a la junta la possibilitat d'optar alternativament per qualsevol d'aquests sense necessitat de modificar els estatuts. En tot cas, el canvi de la manera d'organitzar l'administració social en les societats de capital, impliqui o no una modificació estatutària, haurà de fer-se constar en escriptura pública i inscriure's en el Registre (art. 210 LSC).

En els estatuts s'ha de fixar el nombre d'administradors que tindrà la societat o, almenys, el nombre màxim i mínim (art. 23 LSC). Si els estatuts només estableixen el màxim i mínim, correspondrà a la junta general determinar-ne el nombre (art. 211 LSC).

2.2.1. El càrrec d'administrador

1) Condicions subjectives

La llei permet que tant les persones físiques com les jurídiques puguin ser administradores (art. 212.1 LSC). En aquest últim cas, serà necessari que la persona jurídica administradora designi una sola persona natural per a l'exercici permanent de les funcions pròpies del càrrec, que haurà de reunir els mateixos requisits legals establerts per als administradors (art. 236.5 LSC) i la revocació del qual no farà efecte mentre no es nomeni una altra persona que el substitueixi (art. 212.bis LSC). Si els estatuts no estableixen el contrari, no cal ser soci per a ser nomenat administrador (art. 212.2 LSC).

Es prohibeix l'exercici del càrrec d'administrador als menors d'edat no emancipats; els judicialment incapacitats; les persones inhabilitades conforme a la Llei concursal mentre no hagi conclòs el període d'inhabilitació; els condem-

nats per determinats delictes, i els que per raó del seu càrrec no puguin exercir el comerç (art. 213.1 LSC). Tampoc podran ser administradors els funcionaris al servei de l'Administració pública amb funcions al seu càrrec que es relacionin amb les activitats pròpies de les societats de què es tracti, els jutges o magistrats i les altres persones afectades per una incompatibilitat legal (art. 213.2 LSC).

2) Nomenament

Correspon a la junta general nomenar i cessar els administradors (art. 160.b i 214.1 LSC). La junta podrà establir també quines garanties hauran de prestar els administradors o rellevar-los d'aquesta prestació, si els estatuts no han disposat una altra cosa (art. 214.1 LSC).

El nomenament produeix efectes des que és acceptat per l'administrador i, per tant, no se'n supedita l'eficàcia a la inscripció en el Registre. No obstant això, la llei obliga que, una vegada acceptat, el nomenament es presenti per a la seva inscripció en el Registre en el termini màxim de deu dies des de l'acceptació, indicant la identitat de la persona o persones nomenades (art. 215 LSC).

Administradors suplents

La llei permet també, si els estatuts no disposen el contrari, nomenar administradors suplents per al cas que cessi un o més administradors (art. 216 LSC). En la inscripció del nomenament d'administradors «s'expressarà la identitat dels suplents i, si fossin diversos que haguessin estat designats, l'ordre en què hauran de cobrir les vacants que puguin produir-se. No es practicarà la inscripció mentre no consti l'acceptació dels suplents com a tals» (art. 147.2.2n. RRM). Més endavant, i una vegada produïda la vacant i inscrit el cessament de l'anterior titular, ha d'inscriure's el nomenament i l'acceptació del suplent, ara no ja com a suplent sinó com a administrador (art. 147.2.3r. RRM). Si els estatuts socials establissin un termini determinat de durada del càrrec d'administrador, el nomenament del suplent s'entendrà efectuat per al període pendent de complir per la persona la vacant de la qual es cobreixi (art. 216 LSC i art. 147.2.3r. RRM).

3) Remuneració

Els estatuts han d'establir el «sistema de remuneració» dels administradors. En cas contrari s'entendrà que el càrrec és gratuït d'acord amb l'article 217 LSC. Els estatuts no estableixen una xifra concreta, sinó el concepte o conceptes retributius que corresponen als administradors per aquesta seva condició. Ara bé, no poden limitar-se a assenyalar diferents possibles conceptes i deixar a la junta la facultat d'optar per algun d'aquests, sinó que han de fixar precisament el concepte o conceptes pels quals es remunerarà (RDGRN de 26 de juliol de 1991).

Aquests conceptes poden consistir, entre altres, en un o diversos dels següents: a) una assignació fixa; b) dietes d'assistència; c) participació en beneficis; d) retribució variable amb indicadors o paràmetres generals de referència; i) remuneració en accions o vinculada a la seva evolució; f) indemnitzacions per cessament, sempre que el cessament no estigués motivat per l'incompliment de les funcions d'administrador, i g) els sistemes d'estalvi o previsió que es considerin oportuns (217.2 LSC).

Establert pels estatuts el concret sistema de remuneració, la junta ha d'aprovar l'import màxim de la remuneració anual per al conjunt dels administradors en aquesta seva condició, import màxim que romandrà vigent fins que no se n'aprovi la modificació (art. 217.3 LSC).

Si la remuneració consisteix en una participació en els beneficis, els estatuts n'han d'establir concretament la participació o el percentatge màxim, i en aquest últim cas serà la junta la que determinarà el percentatge dins d'aquest límit màxim (art. 218.1 LSC). En la societat limitada, el màxim de participació no podrà superar el deu per cent dels beneficis repartibles entre els socis (art. 218.2 LSC). Tractant-se d'una societat anònima, la participació amb la qual es remunerarà els administradors «només podrà ser detreta dels beneficis líquids i després d'estar cobertes les atencions de la reserva legal i de l'estatutària, i d'haver-se reconegut als accionistes un dividend del quatre per cent del valor nominal de les accions o el tipus més alt que els estatuts hagin establert» (art. 218.3 LSC).

En la societat anònima, si la remuneració inclou «el lliurament d'accions o d'opcions sobre accions, o retribucions referenciades al valor de les accions, caldrà preveure-ho expressament en els estatuts socials i la seva aplicació requerirà un acord de la junta general d'accionistes» (art. 219.1 LSC). L'acord de la junta haurà d'indicar «el nombre màxim d'accions que es podran assignar en cada exercici a aquest sistema de remuneració, el preu d'exercici o el sistema de càlcul del preu d'exercici de les opcions sobre accions, el valor de les accions que, si escau, es prengui com a referència i el termini de durada del pla» (art. 219.2 LSC).

S'exigeix en tot cas que la remuneració mantingui proporció raonable amb la importància de la societat, la situació econòmica que tingués en cada moment i els estàndards de mercat d'empreses comparables. Es disposa també que el sistema de remuneració s'orienti a promoure la rendibilitat i sostenibilitat a llarg termini de la societat i incorpori les cauteles necessàries per a evitar l'assumpció excessiva de riscos i la recompensa de resultats desfavorables (art. 217.4 LSC).

El sistema de remuneració retribueix l'activitat de l'administrador com a tal. Bona part de la doctrina i la jurisprudència ha entès que no podria afegir a la relació orgànica que té amb la societat com a administrador un vincle jurídic contractual pel qual s'obligui a prestar els seus serveis a la societat si tals serveis formen part de les activitats de gestió pròpies de l'administració social. Així, s'ha considerat que aquesta última prestació quedaria inclosa en el seu vincle orgànic d'administrador, de manera que només podria percebre la retribució prevista per als administradors. No obstant això, des de la reforma de l'LSC per la Llei 31/2014, el nou text de l'article 249.3 LSC deixa clara la possibilitat d'establir una segona relació, de naturalesa contractual, que tingui per objecte l'acompliment de funcions executives quan aquestes s'atribueixen a un membre del consell d'administració. I en aquest cas, podria fixar-se una retribució específica per l'exercici d'aquestes funcions, la qual s'establiria en el contracte amb l'alt executiu i no figuraria (com a mínim, segons la interpretació doctrinal majoritària) en els estatuts.

En tot cas, no hi ha inconvenient que s'estableixi una relació jurídica entre la societat i un administrador per a la prestació de serveis o d'obra de contingut diferents de la gestió social, si bé per a evitar el risc d'autocontractació, l'LSC exigeix autorització de la junta general per a establir o per a modificar aquesta relació jurídica. Així ho disposa expressament l'LSC per a la societat limitada en els seus articles 220 i 230.2.II, i part de la doctrina entén que aquest requisit serà igualment exigible en el cas de societats anònimes, en les quals es planteja el mateix problema de conflicte d'interessos entre l'administrador i la societat.

4) Durada del càrrec

El termini de durada del càrrec d'administrador dependrà de l'establert en els estatuts, però la llei fixa unes normes generals diferents segons que es tracti de societats limitades o de societats anònimes.

En les limitades, si els estatuts no diuen res, el càrrec tindrà durada indefinida. Si els estatuts assenyalen un termini determinat per a la durada del càrrec, els administradors podran ser reelegits una o més vegades per períodes d'igual durada (art. 221.1 LSC).

En les societats anònimes, els estatuts hauran d'assenyalar el termini de durada del càrrec d'administrador, que no podrà excedir de sis anys i haurà de ser igual per a tots. Els administradors podran ser reelegits una o més vegades, per períodes d'igual durada màxima (art. 221.2 LSC).

5) Cessament

El cessament en el càrrec d'administrador es pot produir pel venciment del termini per al qual va ser nomenat, per l'acord de la junta de separar-lo del càrrec o per la pròpia dimissió de l'administrador.

El venciment del termini no determina automàticament l'extinció del càrrec d'administrador. El nomenament dels administradors, tant en les limitades com en les anònimes, «caducarà quan, vençut el termini, s'hagi celebrat junta general o hagi transcorregut el termini per a la celebració de la junta que ha de resoldre sobre l'aprovació dels comptes de l'exercici anterior» (art. 222 LSC). Aquesta previsió permet que l'administrador, fins i tot amb el càrrec ja caducat, pugui convocar la junta per al nomenament del següent administrador o administradors. El temps en el qual encara pot convocar, però, s'acaba quan expira el termini per a celebrar la junta ordinària. Transcorregut aquest termini, l'administrador amb el càrrec caducat ja no podrà convocar i serà necessària la convocatòria judicial o registral, tal com preveu l'article 171.1 per al nomenament dels administradors.

La junta general pot separar del seu càrrec els administradors en qualsevol moment i *ad nutum*, és a dir, sense necessitat de cap causa, la qual cosa constitueix un dels trets característics de les societats de capital. No és necessari ni tan sols que la qüestió de la separació s'hagi inclòs en l'ordre del dia de la convocatòria. En el cas de les societats limitades, d'acord amb el seu caràcter més proper als tipus personalistes, els estatuts, com ja s'ha indicat, poden exigir per a l'acord de separació una majoria reforçada que no podrà ser superior als dos terços dels vots corresponents a les participacions en què es divideixi el capital social (art. 223 LSC).

En el cas de les societats anònimes es preveu expressament que «els administradors que fossin culpables en qualsevol de les prohibicions legals hauran de ser immediatament destituïts, a sol·licitud de qualsevol accionista, sense perjudici de la responsabilitat en què puguin incórrer per la seva conducta deslleial» (art. 224.1 LSC). Així mateix, «[e]ls administradors i les persones que

sota qualsevol forma tinguin interessos oposats als de la societat cessaran en el seu càrrec a sol·licitud de qualsevol soci per acord de la junta general» (art. 224.2 LSC).

L'administrador també pot cessar voluntàriament, és a dir, dimitir del seu càrrec. L'LSC no es refereix expressament a aquesta possibilitat, però s'admet sense dubtes en la doctrina i jurisprudència, a més d'estar prevista directament en l'article 147 RRM. Aquest precepte preveu que «la inscripció de la dimissió dels administradors es practicarà mitjançant escrit de renúncia al càrrec atorgat per l'administrador i notificat fefaentment a la societat, o en virtut de certificació de l'acta de la junta general o del consell d'administració, amb les signatures legitimades notarialment, en la qual consti la presentació d'aquesta renúncia», i que «[e]n el document en virtut del qual es practiqui la inscripció de la dimissió de l'administrador, hi haurà de constar la data en què aquesta s'hagi produït».

En el cas que qui dimiteixi sigui l'administrador únic, o tots els administradors alhora, la diligència del dimissionari o dimissionaris exigeix que almenys convoquin la junta que haurà de nomenar el nou o nous administradors. Mentre no s'hagi fet aquesta convocatòria no serà inscriptible la dimissió. En canvi, no és necessari que la junta hagi arribat a celebrar-se, ja que l'efectiva celebració de la junta o les decisions que s'hi adoptin ja no són responsabilitat de l'administrador. Aquesta és la doctrina que manté actualment la DGRN, que ha anat evolucionant amb el temps (vegeu per exemple l'RDGRN de 2 d'agost de 2012, sobre renúncia d'administrador únic, en què es reflecteix aquesta evolució).

2.2.2. El consell d'administració

Un de les maneres d'organitzar l'administració de la societat és la constitució d'un consell d'administració, integrat per un mínim de tres membres (art. 242 LSC). En les societats anònimes, si hi ha més de dos administradors aquests hauran de constituir-se necessàriament en consell d'administració (art. 210 LSC). Els estatuts fixaran el nombre de membres del consell, o bé un nombre màxim i mínim, cas en el qual serà la junta la que determini el nombre concret de persones que formaran el consell. En tot cas, en les societats limitades el nombre de membres del consell d'administració no podrà ser superior a dotze (art. 242 LSC).

En les societats anònimes s'estableix el dret a la **representació proporcional** dels accionistes en el consell d'administració (dret que segons la STS de 6 de març de 2009 també cabria establir, per via estatutària, en la societat limitada). Així, «les accions que voluntàriament s'agrupin, fins a aconseguir una participació del capital social igual o superior a la que resulti de dividir aquest últim pel nombre de components del consell, tindran dret a designar els que, superant fraccions senceres, es dedueixin de la corresponent proporció» (art. 243.1 LSC). Així, per exemple, si el consell està integrat per deu consellers, els socis que agrupin accions que arribin a una participació del deu per cent del capital tindran dret a nomenar un dels deu components del consell. Si fan ús d'aquesta facultat, les accions així agrupades ja no poden participar en la votació dels restants membres del consell (art. 243.2 LSC).

Una altra particularitat del consell en les societats anònimes és el mecanisme de **cooptació** per a cobrir vacants. L'LSC preveu que «si durant el termini per al qual van ser nomenats els administradors es produïssin vacants sense que hi hagués suplents, el consell podrà designar entre els accionistes les persones que hagin d'ocupar-les fins que es reuneixi la primera junta general» (art. 244 LSC).

L'organització i funcionament del consell dependrà del que hagin establert els estatuts socials i de les regles que, si escau, hagi establert el mateix consell, per exemple amb un reglament del consell d'administració a què es refereix l'article 251.2 LSC. El contingut mínim dels estatuts pel que fa al funcionament del consell és diferent en les societats anònimes i en les limitades. Per a ambdues s'exigeix que els estatuts determinin la manera de deliberar i adoptar els seus acords els òrgans col·legiats de la societat (art. 23.f LSC). Per a les limitades es disposa més concretament que els estatuts establiran el règim d'organització i funcionament del consell d'administració, que haurà de comprendre, en tot cas, les regles de convocatòria i constitució de l'òrgan, i també la manera de deliberar i adoptar acords per majoria (art. 245.1 LSC). Aquesta exigència, en canvi, no s'estableix per a les anònimes, respecte de les quals l'article 245 es limita a assenyalar que si «els estatuts no disposessin una altra cosa, el consell d'administració podrà nomenar el seu president, regular el seu propi funcionament i acceptar la dimissió de consellers» (art. 245.2 LSC).

En tot cas, la mateixa llei estableix algunes regles de funcionament, en ocasions comunes per als diversos tipus de societats de capital i en altres casos amb caràcter especial per a un tipus social. Així, cal destacar les regles següents:

- **Convocatòria:** correspon al president del consell o a qui en faci les funcions (art. 246.1 LSC). Els administradors que constitueixin almenys un terç dels membres del consell podran demanar-ne la convocatòria al president i, si aquest no el convoca en el termini d'un mes, podran convocar-lo, indicant l'ordre del dia, per a la seva celebració a la localitat del domicili social (art. 246.2 LSC).
- **Periodicitat de les reunions:** el consell haurà de reunir-se, almenys, una vegada al trimestre (art. 245.3 LSC).
- **Constitució:** tant en les limitades com en les anònimes, per a la vàlida constitució del consell serà necessària la concurrència, presents o per representació, de la majoria dels consellers, si bé en el cas de la societat limitada els estatuts poden exigir un quòrum superior (art. 247 LSC).
- **Adopció d'acords pel consell de la societat anònima:** els acords s'adoptaran per majoria simple dels consellers que concorrin a la reunió. S'admet la votació per escrit i sense sessió si cap conseller s'oposa a aquest procediment (art. 248 LSC).

- **Actes:** les discussions i els acords del consell s'hauran de fer constar en el llibre d'actes, amb la signatura del president i del secretari (art. 250 LSC).

Si els estatuts no disposen una altra cosa, i sense perjudici dels apoderaments que pugui conferir a qualsevol persona, el consell d'administració podrà designar entre els seus membres un o diversos **consellers delegats** o **comissions executives**. Es tracta d'una delegació de facultats, perquè determinades facultats puguin ser exercides pel conseller delegat o la comissió executiva. La delegació de funcions és molt freqüent en les grans societats, de manera que de la gestió diària se'n fa càrrec òrgans delegats del consell, mentre que els consellers restants se centren en la vigilància i control de l'activitat dels òrgans delegats. El consell haurà de determinar el contingut, els límits i les modalitats de delegació (art. 249.1 LSC). L'acord haurà d'inscriure's en el Registre Mercantil i haurà d'assenyalar específicament quines facultats es deleguen, o bé indicar que es deleguen totes les legalment i estatutàriament delegables. Si hi ha diversos consellers delegats, haurà de determinar si les facultats hauran d'exercir-se de manera mancomunada o solidària (art. 149.1 RRM).

No totes les facultats que corresponen al consell poden ser delegades. L'article 249*bis* ofereix una llista de facultats que en cap cas podran ser delegades pel consell d'administració:

- «a) La supervisió de l'efectiu funcionament de les comissions que hagués constituït i de l'actuació dels òrgans delegats i dels directius que hagués designat.
- b) La determinació de les polítiques i estratègies generals de la societat.
- c) L'autorització o dispensa de les obligacions derivades del deure de lleialtat conforme al que es disposa en l'article 230.
- d) La seva pròpia organització i funcionament.
- e) La formulació dels comptes anuals i la seva presentació a la junta general.
- f) La formulació de qualsevol classe d'informe exigít per la llei a l'òrgan d'administració sempre que l'operació a què es refereix l'informe no pugui ser delegada.
- g) El nomenament i destitució dels consellers delegats de la societat, i també l'establiment de les condicions del seu contracte.
- h) El nomenament i destitució dels directius que tinguessin dependència directa del consell o d'algun dels seus membres, i també l'establiment de les condicions bàsiques dels seus contractes, inclosa la seva retribució.
- i) Les decisions relatives a la remuneració dels consellers, dins del marc estatutari i, si escau, de la política de remuneracions aprovada per la junta general.
- j) La convocatòria de la junta general d'accionistes i l'elaboració de l'ordre del dia i de la proposta d'acords.
- k) La política relativa a les accions o participacions pròpies.
- l) Les facultats que la junta general hagués delegat en el consell d'administració, tret que hagués estat expressament autoritzat per aquesta per a subdelegar-les.»

Perquè sigui vàlida la delegació permanent d'alguna facultat del consell en la comissió executiva o en el conseller delegat, i també el nomenament dels administradors que hagin d'ocupar aquests càrrecs, serà necessari l'acord del

consell amb vot favorable de dos terços dels seus membres. Tant la delegació com el nomenament, amb la corresponent acceptació del nomenat, hauran d'inscriure's en el Registre Mercantil i no produiran efectes mentre no s'hi inscriuin (art. 249.2 LSC). La inscripció es regula en els articles 149 a 152 del RRM.

La reforma de l'LSC operada per la Llei 31/2014 va establir que quan un membre del consell sigui nomenat conseller delegat o se li atribueixin funcions executives en virtut d'un altre títol, serà necessari que es concerti un contracte entre el conseller i la societat, que haurà de ser prèviament aprovat pel consell amb el vot favorable de dues terceres parts dels seus components; el conseller afectat no podrà assistir a la deliberació ni participar en la votació (art. 249.3 LSC). El contracte especificarà tots els conceptes pels quals pugui obtenir una retribució per a l'acompliment de funcions executives, i haurà d'ajustar-se a la política de retribucions que si escau hagi adoptat la junta general (art. 249.4 LSC). Amb aquesta reforma, s'aclareix per tant que serà possible, en aquests supòsits, acumular a la relació orgànica com a administrador una segona relació, aquesta de naturalesa contractual, per a l'acompliment de determinades funcions executives.

Diferent de la delegació de facultats en un conseller delegat o una comissió executiva és el cas dels apoderaments que el consell pugui conferir a qualsevol persona (art. 249.1 LSC). A diferència del que ocorre amb els consellers delegats o amb els membres de comissions executives, l'apoderat no ha de ser necessàriament un administrador. L'apoderat és un representant les facultats del qual es regiran pel que es disposa en el poder, que pot ser general o especial.

Els acords del consell d'administració o de qualsevol altre òrgan col·legiat d'administració com, per exemple, una comissió executiva que exerceixi facultats delegades del consell, podran ser impugnats pels administradors en el termini de trenta dies des de la seva adopció, o bé per socis que representin l'u per cent de capital social, també en el termini de trenta dies però comptat des que van tenir coneixement de l'acord, i sempre que no hagués transcorregut un any des de la seva adopció (art. 251.1 LSC). Quant a les causes, tràmits i efectes de la impugnació, seran aplicables les normes de la impugnació dels acords de la junta, però afegint a més la causa d'impugnació consistent en la vulneració del reglament intern del consell (art. 251.2 LSC).

2.2.3. La facultat de representar a la societat

Les facultats de l'administrador es manifesten en un doble àmbit: el de la **gestió social** i el de la **representació de la societat** davant de tercers.

La societat actua en el tràfic com a persona jurídica a través dels qui tenen la facultat d'actuar vàlidament en el seu nom. A diferència del que ocorre amb les competències de gestió, en què hi ha un repartiment de competències entre la junta general i l'òrgan d'administració, i en què la primera pot a més impartir instruccions, el poder de representació s'atribueix a l'òrgan d'administració de la societat amb caràcter exclusiu. El règim d'atribució de la facultat representativa a l'òrgan d'administració dependrà en cada cas de la manera com s'hagi configurat aquest òrgan. Resulten així els següents supòsits, d'acord amb l'article 233.2 LSC:

- **Administrador únic:** el poder de representació correspon necessàriament a aquest administrador.
- **Administradors solidaris:** la representació correspon a cadascun d'ells, i les disposicions estatutàries o els acords de la junta sobre distribució de facultats tindran un abast merament intern.
- **Administradors mancomunats:** si són dos, el poder de representació correspon als dos de manera mancomunada, és a dir, hauran d'actuar conjuntament; si són més de dos administradors mancomunats (cosa que només pot ocórrer en la societat limitada, ja que en l'anònima l'existència de més de dos administradors exigeix constituir consell d'administració), el poder de representació s'exercirà mancomunadament almenys per dos d'ells de la manera determinada en els estatuts.
- **Consell d'administració:** el poder de representació correspon al mateix consell, que actuarà col·legiadament, si bé els estatuts podran atribuir el poder de representació a un o diversos consellers, individualment o conjuntament. Si el consell nomena una comissió executiva o un o diversos consellers delegats, l'acord de delegació n'indicarà el règim d'actuació.

L'àmbit del poder de representació dels administradors, és a dir, el conjunt d'assumptes que poden vàlidament tractar amb tercers amb eficàcia per a vincular a la societat, és molt ampli. La llei busca la seguretat del tràfic, de manera que el tercer que contracta amb l'administrador que gaudeix del poder de representació pugui confiar raonablement que la societat quedarà obligada. D'una banda, l'àmbit del poder de representació s'expressa assenyalant que s'estén a tots els actes compresos en l'objecte social (art. 234.1.I LSC), i advertint que seran ineficaces davant de tercers qualssevol limitacions de les facultats representatives dels administradors, fins i tot si aquestes limitacions s'han inscrit en el Registre Mercantil (art. 234.1.II). Cal remarcar que s'entenen compresos dins de l'objecte social no solament els actes específicament dirigits a aconseguir aquest objecte, sinó qualssevol altres que puguin resultar neutres o instrumentals (vegeu RDGRN de 20 d'abril de 2005). D'altra banda, l'LSC estableix que fins i tot si l'acte cau fora de l'abast de l'objecte social i així es desprèn dels estatuts inscrits en el Registre, la societat quedarà igualment obligada davant de tercers que hagin obrat de bona fe i sense culpa greu (art. 234.2

LSC). Això ha d'entendre's, naturalment, sense perjudici de la responsabilitat en què pugui incórrer aquest administrador per excedir-se en l'exercici de les seves facultats representatives.

Aquest àmbit general i inderogable del poder de representació es refereix al poder conferit orgànicament als administradors (segons com s'hagi estructurat l'òrgan administratiu), i ha de distingir-se de la **representació voluntària**, és a dir, dels poders que al seu torn els administradors puguin conferir a qualsevol tercer, amb caràcter especial o general, que es regirà pel que es disposa en l'acte d'atorgament (vegeu RDGRN de 24 de novembre de 1998).

2.2.4. Els deures dels administradors

La llei imposa als administradors dos deures fonamentals que resumeixen la manera en què han d'exercir el càrrec: el **deure de diligència** i el **deure de lleialtat**.

El deure general de diligència requereix que l'administrador gestioni de manera adequada, amb l'oportuna dedicació, recollint la informació necessària i ajustant-se al paradigma de l'empresari ordenat. No se li exigeix que encerti en les seves decisions, ja que en gran part els encerts i errors de gestió són difícilment avaluable, però sí que la seva actuació respongui a criteris de bona fe i professionalitat.

El deure de lleialtat o fidelitat, en canvi, té una naturalesa diversa. Prohibeix a l'administrador conductes concretes que impliquin deslleialtat en relació amb la societat i, en últim terme, amb els qui han dipositat en ell la seva confiança per a gestionar la companyia. En efecte, l'administrador ha rebut l'encàrrec de gestionar un patrimoni aliè i ha de complir aquest encàrrec amb lleialtat i actuar en interès de la societat. La llei construeix així el règim del deure de lleialtat amb caràcter imperatiu i sotmet les seves infraccions a un règim estricte de responsabilitat.

Aquests deures de diligència i de lleialtat també són exigibles als següents:

- Els administradors de fet. Es consideraran administradors de fet a aquests efectes els qui exerceixin en el tràfic les funcions d'administrador sense títol, amb títol nul o extingit, o amb un altre títol, i també les persones sota les instruccions de les quals actuïn els administradors socials (art. 236.3 LSC).
- La persona natural designada per a actuar en nom de l'administrador persona jurídica (art. 236.5 LSC).

Les persones que tinguin atribuïdes facultats de més alta direcció de la societat (art. 236.4 LSC). En realitat, qualsevol persona facultada per a gestionar la societat estarà subjecta a aquests deures, ja que es tracta, en últim terme, d'especificacions del deure general d'executar adequadament el mandat rebut.

1) Deure de diligència

El deure de diligència dels administradors consisteix en l'obligació d'exercir el càrrec de conformitat amb l'estàndard de diligència d'un «empresari ordenat», tenint en compte la naturalesa del càrrec i les funcions que tinguin atribuïdes (art. 225.1 LSC).

Com a part d'haver d'administrar diligentment s'exigeix als administradors una dedicació adequada i que adoptin les mesures necessàries per a la bona direcció i el control de la societat (art. 225.2 LSC), per la qual cosa tenen tant el dret com el deure de recaptar de la societat la informació adequada i necessària per a complir les seves obligacions (art. 225.3 LSC).

Les decisions estratègiques i de negoci estaran lògicament subjectes a la discrecionalitat empresarial. L'esmentat estàndard de diligència de l'empresari ordenat es considerarà complert si l'administrador va actuar:

- de bona fe,
- sense interès personal en l'assumpte objecte de decisió,
- amb informació suficient, i
- conformement a un procediment de decisió adequat (art. 226.1 LSC).

Que el resultat d'una determinada decisió estratègica o de negoci hagi estat finalment negatiu per a la societat no és res que es pugui retreure a l'administrador si va actuar conforme a aquests paràmetres de diligència. Ara bé, no s'entendran incloses en aquest àmbit de discrecionalitat les decisions que afectin personalment altres administradors o el cercle de persones vinculades al qual farem referència després, i en particular les decisions que tinguin per objecte autoritzar les operacions previstes en l'article 230 (art. 226.2 LSC).

2) Deure de lleialtat

El deure de lleialtat s'estableix en l'article 227.1, segons el qual «els administradors hauran d'exercir el càrrec amb la lleialtat d'un fidel representant, obrant de bona fe i en el millor interès de la societat».

Del deure de lleialtat se segueixen, en particular, una sèrie d'obligacions que es recullen expressament en la llei, si bé no es tracta d'una llista exhaustiva sinó d'una sèrie d'obligacions «bàsiques». S'estableixen en l'article 228 LSC, que obliga l'administrador a:

«a) No exercir les seves facultats amb finalitats diferents d'aquelles per a les quals li han estat concedides.

b) Guardar secret sobre les informacions, dades, informes o antecedents als quals hagi tingut accés en l'acompliment del seu càrrec, fins i tot quan hi hagi cessat, excepte en els casos en què la llei ho permeti o requereixi.

c) Abstenir-se de participar en la deliberació i votació d'acords o decisions en què ell o una persona vinculada tingui un conflicte d'interessos, directe o indirecte. S'exclouran de l'anterior obligació d'abstenció els acords o decisions que l'afectin en la seva condició d'administrador, com ara la seva designació o revocació per a càrrecs en l'òrgan d'administració o altres de significat anàleg.

d) Exercir les seves funcions sota el principi de responsabilitat personal amb llibertat de criteri o judici i independència respecte d'instruccions i vinculacions de tercers.

e) Adoptar les mesures necessàries per a evitar incórrer en situacions en les quals els seus interessos, siguin per compte propi o aliè, puguin entrar en conflicte amb l'interès social i amb els seus deures envers la societat.»

Aquesta última obligació, la de no incórrer en situacions de conflicte d'interès, obliga l'administrador a abstenir-se d'una sèrie d'actuacions que també són recollides expressament en l'LSC, tant si beneficien directament l'administrador com si el beneficiari és una persona vinculada a aquest (art. 229.2 LSC). Així, l'administrador haurà d'abstenir-se concretament de (art. 229.1 LSC):

«a) Fer transaccions amb la societat, excepte quan es tracti d'operacions ordinàries, fetes en condicions estàndard per als clients i d'escassa rellevància, és a dir, aquelles la informació de les quals no sigui necessària per a expressar la imatge fidel del patrimoni, de la situació financera i dels resultats de l'entitat.

b) Utilitzar el nom de la societat o invocar la seva condició d'administrador per influir indegudament en la realització d'operacions privades.

c) Fer ús dels actius socials, inclosa la informació confidencial de la companyia, amb finalitats privades.

d) Aprofitar-se de les oportunitats de negoci de la societat.

e) Obtenir avantatges o remuneracions de tercers diferents de la societat i el seu grup associades a l'acompliment del seu càrrec, tret que es tracti d'atencions de mera cortesia.

f) Desenvolupar activitats per compte propi o compte aliè que comportin una competència efectiva, sigui actual o potencial, amb la societat o que, de qualsevol altra manera, el situïn en un conflicte permanent amb els interessos de la societat.»

A més d'abstenir-se de dur a terme aquestes actuacions, els administradors tenen l'**obligació de comunicar** als altres administradors i, si escau, al consell d'administració, o, tractant-se d'un administrador únic, a la junta general, qualsevol situació de conflicte, directe o indirecte, que ells o persones vinculades a ells poguessin tenir amb l'interès de la societat (art. 229.3.I LSC). Les situacions de conflicte d'interès en què incorrin els administradors seran objecte d'informació en la memòria (art. 229.3.II LSC).

Els estatuts no poden alliberar els administradors de les prohibicions imposades pel deure de lleialtat. S'assenyala expressament en l'article 230 que el règim del deure de lleialtat i de la responsabilitat derivada de la seva infracció té naturalesa imperativa, i que no seran vàlides les clàusules estatutàries que el limitin o que hi siguin contràries (art. 230.1 LSC).

L'article 232 LSC disposa que l'exercici de l'acció de responsabilitat prevista en els articles 236 i següents, a la qual ens referirem en l'epígraf següent, no obsta per a l'exercici de les accions d'impugnació, cessació, remoció d'efectes i, si escau, anul·lació dels actes i contractes formalitzats pels administradors amb violació del seu deure de lleialtat. Igualment, ha de tenir-se en compte que les infraccions del deure de lleialtat no solament donaran lloc a l'obligació d'indemnitzar el dany causat a la societat, sinó que l'administrador quedarà obligat també a retornar a la societat l'enriquiment injust obtingut (art. 227.2 LSC).

No obstant això, l'LSC preveu que la societat pugui dispensar de les prohibicions recollides en les lletres a), c), d) i i) de l'article 229.1 LSC en casos singulars, i autoritza així l'administrador o una persona que hi estigui vinculada a fer determinada transacció amb la societat, a emprar certs actius de la societat, a aprofitar una concreta oportunitat de negoci, o a obtenir un avantatge o remuneració d'un tercer (art. 230.2.I).

Quan l'autorització es refereixi a una transacció el valor de la qual sigui superior al deu per cent dels actius socials, o quan dispensi de la prohibició d'obtenir un avantatge o remuneració de tercers, haurà de ser acordada per la junta general (art. 230.2.II LSC). En el cas de la societat limitada, caldrà també que l'autorització sigui concedida per la junta quan es tracti de prestar assistència financera a l'administrador, o quan es tracti d'establir amb la societat una relació de serveis o obra (art. 230.2.II i 220 LSC). En la resta de casos, l'autorització també podrà ser concedida per l'òrgan d'administració, sempre que quedi garantida la independència dels administradors que concedeixen l'autorització respecte de l'altre administrador que l'obté. S'estableix també que s'asseguri la innocuïtat de l'operació autoritzada per al patrimoni social, o que, si escau, es dugui a terme en condicions de mercat i s'asseguri la transparència del procés (art. 230.2.III LSC).

L'obligació de no competir amb la societat, prevista en l'art. 229.1.f) LSC, només podrà ser dispensada, mitjançant acord exprés i separat de la junta general, quan no calgui esperar dany per a la societat, o bé resulti compensat amb els beneficis que s'esperen obtenir. No obstant això, «a instàncies de qualsevol soci, la junta general resoldrà sobre el cessament de l'administrador que desenvolupi activitats competitives quan el risc de perjudici per a la societat hagi esdevingut rellevant» (art. 230.3 LSC).

L'art. 231 detalla el cercle de persones que es consideraran vinculades als administradors, a l'efecte de les prohibicions establertes pels deures de diligència i de lleialtat.

2.2.5. La responsabilitat dels administradors

La responsabilitat dels administradors té diverses manifestacions. D'una banda, l'LSC estableix el règim de responsabilitat pels danys causats a la societat i pels causats a socis i tercers en els articles 236 i següents. D'altra banda, l'LSC imposa als administradors l'obligació de respondre dels deutes de la societat en cas d'incompliment de l'obligació de convocar junta per a la dissolució de la societat, o de sol·licitar el concurs, en els termes de l'article 367.

A més, ha de tenir-se en compte la responsabilitat que imposa als administradors la legislació concursal, concretament l'article 172*bis* de la Llei concursal, que permet en determinats supòsits condemnar els administradors de fet o de dret, i també altres persones, a cobrir totalment o parcialment el dèficit del concurs quan la seva conducta hagi generat o agreujat la insolvència.

D'altra banda, hi ha nombroses disposicions legals que atribueixen responsabilitat als administradors socials, particularment normes de caràcter tributari, com l'article 43 de la Llei general tributària, que imposa als administradors de fet o de dret responsabilitat subsidiària del deute tributari en determinats casos. Han de tenir-se en compte igualment altres supòsits específics de responsabilitat en normes de naturalesa administrativa, i també la responsabilitat penal, de manera especial l'establerta en l'article 31 del Codi penal per a qui actuï com a administrador de fet o de dret d'una persona jurídica.

En aquest epígraf examinarem la **responsabilitat per danys** establerta en els articles 236 a 241*bis* de l'LSC.

L'article 236.1 disposa que els administradors respondran davant de la societat, davant dels socis i davant dels creditors socials, del dany que causin per actes o omissions contraris a la llei o als estatuts o pels que incompleixin els deures inherents a l'acompliment del càrrec, sempre que hagi intervingut dol o culpa.

Es tracta per tant d'una responsabilitat subjectiva que exigeix:

- **Un acte o omissió de l'administrador** contrari a la llei o als estatuts, o fet incomplint els deures inherents a l'acompliment del càrrec.
El fet que l'acte o acord lesiu hagi estat adoptat, autoritzat o ratificat per la junta general, no eximirà de responsabilitat (art. 236.2 LSC). La responsabilitat afecta no solament els administradors de dret, és a dir, aquells que han estat nomenats i el càrrec dels quals es troba inscrit i vigent, sinó també altres persones a qui ja hem vist que resulten també aplicables els deures de diligència i lleialtat. Concretament, la responsabilitat afectarà també els administradors de fet, és a dir, els qui en la pràctica exerceixin funcions d'administrador –sense títol, amb títol nul o extingit, o amb un altre títol– i aquells dota les instruccions dels quals actuïn els administradors socials (art. 236.3 LSC). A més, «[q]uan no existeixi delegació permanent de facultats del consell en un o diversos consellers delegats, totes les disposicions sobre deures i responsabilitat dels administradors seran aplicables a la persona, sigui quina sigui la seva denominació, que tingui atribuïdes facultats de més alta direcció de la societat, sense perjudici de les accions de la societat basades en la seva relació jurídica amb aquesta» (art. 236.4 LSC). No es tracta només que aquestes persones hagin d'executar el seu encàrrec d'acord amb els principis generals de diligència i lleialtat, sinó que, a més, quan es dóna el supòsit que no hi ha una delegació permanent de facultats del consell en un o diversos consellers delegats, aquests directius passen a respondre de la mateixa manera que els administradors.
- **Culpa o dol** de l'administrador.
La responsabilitat no és objectiva, sinó que es basa en l'element subjectiu de la culpa o dol en què hagi incorregut l'administrador. No obstant això, la prova d'aquest requisit es facilita en establir-se la presumpció *iuris tantum* de culpabilitat quan l'acte sigui contrari a la llei o als estatuts (art. 236.1.II LSC).
- Existència d'un **dany** sofert per la societat, un soci o un creditor.
El dany pot haver-se produït en el patrimoni de la societat o bé en el patrimoni d'un soci o d'un creditor.

Quan el dany l'hagi sofert la societat, aquesta podrà actuar contra l'administrador exercint l'**acció social de responsabilitat**, a fi d'obtenir de l'administrador el corresponent rescabament, que anirà al patrimoni social. Si el dany l'ha sofert un soci o un creditor, aquests podran exercitar l'**acció individual de responsabilitat** a fi d'exigir la indemnització, que no anirà a la societat sinó al patrimoni del perjudicat.

- El dany ha de ser conseqüència de l'acte o omissió de l'administrador, és a dir, ha d'existir un nexa de causalitat entre l'acte o omissió i el resultat danyós.

Si hi ha diversos administradors, **la seva responsabilitat serà solidària**. L'article 237 LSC disposa que «[t]ots els membres de l'òrgan d'administració que hagués adoptat l'acord o fet l'acte lesiu respondran solidàriament». Només poden eximir-se de responsabilitat els qui «provin que, no havent intervingut en la seva adopció i execució, en desconeixien l'existència o, coneixent-la, van fer tot el convenient per evitar el dany o, almenys, s'hi van oposar expressament» (art. 237 LSC). Quan un dels administradors sigui persona jurídica, la persona natural designada per a exercir permanentment les funcions pròpies del càrrec respondrà solidàriament amb la persona jurídica administrador (art. 236.5 LSC).

La legitimació per a l'exercici de l'**acció social de responsabilitat** (sense perjudici de la legitimació de la minoria i la subsidiària dels creditors a la qual després farem referència), correspon a la societat i requereix acord previ de la junta general. L'acord podrà ser adoptat quan hi sol·liciti qualsevol soci encara que no consti en l'ordre del dia de la reunió, i s'adoptarà per majoria ordinària. Els estatuts no podran exigir una majoria superior (art. 238.1 LSC). Es preveu també que la junta podrà, en qualsevol moment, transigir o renunciar a l'exercici de l'acció social, sempre que no s'hi oposin socis que representin el cinc per cent del capital social (art. 238.2 LSC). L'acord de promoure l'acció o de transigir determinarà la destitució dels administradors afectats (art. 238.3 LSC). El fet que la junta aprovi els comptes anuals formulats pels administradors no impedirà l'exercici de l'acció social de responsabilitat, ni tampoc implicarà la renúncia a l'acció acordada o exercida (art. 238.4 LSC).

Si bé és la societat la legitimada principalment per a l'exercici de l'acció, es permet també que el soci o socis que posseeixin, individualment o conjuntament, una participació en el capital que els permeti sol·licitar la convocatòria de la junta, podran entaular l'acció de responsabilitat en defensa de l'interès social (239.1 LSC):

- Quan els administradors no convoquessin la junta general sol·licitada a tal fi.
- Quan la societat no l'entaulés dins del termini d'un mes, comptat des de la data d'adopció del corresponent acord.
- Quan l'acord hagués estat contrari a l'exigència de responsabilitat.
- I també, sense necessitat de sotmetre la decisió a la junta general, quan l'acció social de responsabilitat es fonamenti en la infracció del deure de lleialtat.

Subsidiàriament, si ni la societat ni tampoc una minoria de socis han exercit l'acció social de responsabilitat, se'n permet l'exercici als creditors de la societat, sempre que el patrimoni social resulti insuficient per a la satisfacció dels seus crèdits (art. 240 LSC).

L'exercici de l'acció social de responsabilitat, que es basa en l'existència d'un dany ocasionat al patrimoni de la societat, no impedirà l'exercici, quan correspongui, de les **accions individuals de responsabilitat**, és a dir, de les accions que reclamin la indemnització dels danys causats al patrimoni particular de socis o tercers (art. 241 LSC).

El **termini de prescripció**, tant per a les accions socials com per a les accions individuals de responsabilitat, és de quatre anys, comptats des del dia en què van poder exercir-se (art. 241 bis LSC).

2.2.6. L'administració de la societat comanditària per accions

Les societats comanditàries per accions es regeixen, en tot el que no estigui específicament previst per a aquest tipus social, pel que es disposa en l'LSC per a les societats anònimes (art. 3.2 LSC).

En matèria d'administració l'LSC estableix unes normes especials per a aquestes societats (art. 252 LSC). Es disposa que l'administració de la societat haurà de ser necessàriament a càrrec dels socis col·lectius (art. 252.1 LSC). Així, el soci col·lectiu, que respon personalment dels deutes socials, té a les seves mans el control de la gestió de la societat.

Cal recordar que en les comanditàries per accions els socis col·lectius responen personalment i il·limitadament dels deutes socials, mentre que els socis comanditaris només arriben a respondre dels deutes de la societat. En tota societat comanditària per accions ha d'haver-hi almenys un soci col·lectiu (art. 1.4 LSC).

Dit d'una altra manera, no es pot ser soci col·lectiu sense ser administrador i no es pot ser administrador sense ser soci col·lectiu. El soci comanditari esdevé col·lectiu una vegada accepta el nomenament com a administrador (art. 252.1 LSC), i quan cessa com a administrador deixa de respondre personalment i il·limitadament dels deutes socials contrets amb posterioritat a la inscripció del cessament en el Registre Mercantil (art. 252.3 LSC).

Les facultats, drets i deures dels administradors –no pas la seva responsabilitat pels deutes socials– seran els previstos per als administradors de les societats anònimes (art. 252.1 LSC).

La separació del càrrec d'administrador implicarà la modificació dels estatuts socials, i si es tracta d'una separació sense justa causa, tindrà dret a ser indemnitzat per danys i perjudicis (art. 252.2 LSC).

3. Comptes anuals

3.1. Formulació dels comptes anuals de la societat

Al final de cada exercici, les societats de capital han d'oferir informació detallada de la seva situació econòmica amb un conjunt de documents, els comptes anuals i l'informe de gestió, que hauran de dipositar-se en el Registre Mercantil.

La competència per a elaborar aquests documents correspon a l'òrgan d'administració. Els administradors tenen l'obligació de formular els comptes anuals i l'informe de gestió, i també la proposta d'aplicació del resultat econòmic de l'exercici, en el termini màxim de tres mesos des del tancament de l'exercici social. Els documents que integren els comptes anuals i l'informe de gestió hauran d'anar signats per tots els administradors i si falta la signatura d'algun d'ells ha d'indicar-se expressament en cada document en què falti, i manifestar-se'n la causa (art. 253 LSC). Correspondrà a la junta general ordinària, que se celebrarà dins dels sis primers mesos de cada exercici, aprovar els comptes de l'exercici anterior i resoldre sobre l'aplicació del seu resultat (art. 164 LSC).

Els comptes anuals han d'estar redactats amb claredat i han de mostrar la imatge fidel del patrimoni, de la situació financera i dels resultats de la societat. Han d'ajustar-se a les normes comptables establertes en el CdeC (art. 25 a 49) i en l'LSC (art. 253 a 262).

Els documents que integren els comptes anuals, que formen una unitat, són els següents (art. 254 LSC i art. 34 i 35 CdeC):

- **Balanç.** El balanç expressa la situació del patrimoni social en el moment d'acabar-se l'exercici. Haurà de mostrar de manera separada l'actiu, el passiu i el patrimoni net. L'actiu és el conjunt de béns i drets que posseeix la societat. En el passiu es reflecteixen les obligacions concretes amb tercers, el compliment de les quals implicarà la sortida d'elements patrimonials de la societat. El patrimoni net equival a l'actiu menys el passiu o, dit d'una altra manera, «la part residual dels actius de l'empresa una vegada deduïts tots els seus passius» (art. 36 CdeC). Reflecteix, per tant, els fons propis de la societat, és a dir, l'aportat com a capital social més les reserves acumulades.

Normes de comptabilitat

Les normes de comptabilitat es troben desenvolupades en el RD 1514/2007 (Pla general de comptabilitat) i el RD 1515/2007 (Pla general de comptabilitat de petites i mitjanes empreses i els criteris comptables per a microempreses).

En l'actiu ha de distingir-se l'actiu circulant o corrent d'una banda (que inclourà els elements del patrimoni que s'espera consumir o realitzar en el cicle normal d'explotació o en el termini màxim d'un any des del tancament de l'exercici), i l'actiu fix o no corrent d'una altra. En el passiu haurà de distingir-se també entre el passiu circulant o corrent (obligacions el venciment o extinció de les quals s'espera que tinguin lloc durant el cicle normal d'explotació o dins de l'any següent des del tancament de l'exercici) i el passiu no corrent. El passiu haurà d'incloure separadament les provisions o obligacions la quantia o venciment de les quals resultin incerts.

- **Compte de pèrdues i guanys.** El compte de pèrdues i guanys mostra el resultat de l'exercici social. Haurà d'expressar separadament els ingressos i les despeses imputables a l'exercici i distingir els resultats d'explotació dels que no ho siguin.
- **Estat de canvis en el patrimoni net de l'exercici.** Aquest document consta de dues parts. En la primera es recullen exclusivament els ingressos i despeses generades per l'activitat de l'empresa durant l'exercici. La segona part mostrarà tots els moviments que hi ha hagut en el patrimoni net, inclosos els procedents de transaccions fetes amb els socis quan actuïn com a tals.
- **Estat de fluxos d'efectiu.** Recollirà, de manera ordenada i agrupats per categories o tipus d'activitats, els cobraments i pagaments fets per l'empresa durant l'exercici social.
- **Memòria.** La memòria és un document que ha de completar, ampliar i comentar la informació continguda en els altres quatre documents anteriors. L'LSC estableix un contingut mínim d'esments que la memòria ha d'incloure (art. 260 i 261 LSC), a què han d'afegir-se els altres esments requerits per la mateixa LSC, el CdeC i les normes reglamentàries.

L'estructura i el contingut d'aquests documents hauran d'ajustar-se als models aprovats reglamentàriament (art. 253 LSC).

Els models es troben en l'Ordre JUS/206/2009, de 28 de gener, per la qual s'aproven nous models per a la presentació en el Registre Mercantil dels comptes anuals dels subjectes obligats a la seva publicació i en l'Ordre JUS/1698/2011, de 13 de juny, per la qual s'aprova el model per a la presentació en el Registre Mercantil dels comptes anuals consolidats. Ambdues ordres han estat modificades en diverses ocasions, la més recent per Resolució de la DGRN de 26 de febrer de 2016. Els models vigents poden descarregar-se a la pàgina web del Ministeri de Justícia:

http://www.mjusticia.gob.es/cs/satellite/portal/es/areas-tematicas/registros/registro-mercantil#aneu_1215198095684.

L'LSC permet fer una subdivisió més detallada de les partides que consten en els models oficials, respectant-ne l'estructura, i també afegir noves partides, si el seu contingut no es troba en cap de les previstes, i també agrupar determinades partides conforme als articles 255 i 256 LSC.

El balanç, l'estat de canvis en el patrimoni net i el compte de pèrdues i guanys podran formular-se abreujadament quan la societat compleixi certs requisits pel que fa a volum d'actiu, xifra de negocis i nombre de treballadors en els

dos últims exercicis (art. 257 i 258 LSC). Quan la societat pugui formular el balanç abreujat, no serà obligatori formular l'estat de canvis en el patrimoni net i l'estat de fluxos d'efectiu (art 257.3 LSC).

A més dels documents que integren els comptes anuals, els administradors han d'elaborar l'**informe de gestió**.

Es tracta d'un document de caràcter més valoratiu en el qual s'ha d'exposar la situació en què es troba la societat i els riscos i incerteses als quals s'enfronta. Aquesta exposició «consistirà en una anàlisi equilibrada i exhaustiva de l'evolució i els resultats dels negocis i la situació de la societat, tenint en compte la seva magnitud i la seva complexitat» (art. 262.1 LSC). El contingut mínim s'expressa en l'article 262 LSC. Entre altres aspectes, haurà d'oferir algunes informacions en matèria d'autocartera (art. 148.d LSC). Les societats que formulin balanç i estat de canvis del patrimoni net abreujats no estan obligades a elaborar informe de gestió; en aquest cas, els esments sobre autocartera s'inclouran en la memòria. Els documents que integren els comptes anuals hauran de contenir tota la informació requerida i la societat no quedarà eximida d'aquesta obligació pel fet que la informació es reculli en l'informe de gestió (art. 262.5 LSC).

3.2. Auditoria dels comptes anuals

Tant els comptes anuals com l'informe de gestió hauran de ser verificats per un auditor de comptes (art. 263 LSC). No hi estaran obligades les societats que es trobin per sota de certs límits de volum d'actius, xifra anual de negocis o nombre de treballadors en els termes indicats en l'article 263 LSC. No obstant això, hauran de fer-ho quan així ho sol·licitin els socis que representin almenys el cinc per cent del capital social (art. 265.2 LSC).

Correspon a la junta general el nomenament de l'auditor que ha de revisar els comptes. El nomenament haurà d'efectuar-se abans que acabi l'exercici social. El nomenament serà per un període no inferior a tres anys ni superior a nou, a comptar des de la data d'inici del primer exercici que hagi d'auditar (sense perjudici de les especialitats en relació amb societats qualificades com a entitats d'interès públic). Una vegada acabat el període inicial, la junta podrà renovar el nomenament per períodes màxims de tres anys. Tret que intervingui justa causa, la societat no podrà revocar el nomenament de l'auditor abans que s'acabi el període inicial o abans que s'acabi cadascun dels treballs pels quals va ser contractat després de finalitzat el període inicial. El nomenament d'auditor podrà recaure en una o diverses persones físiques o jurídiques, que actuaran conjuntament; si són persones físiques, hauran de nomenar-se tants suplents

com auditors titulars (art. 264 LSC). S'estableix expressament que serà nul·la qualsevol clàusula contractual que limiti el nomenament de determinades categories o llistes d'auditors legals o societats d'auditoria (art. 264.4 LSC).

Si la junta no va nomenar auditor, o si el nomenat no va acceptar el càrrec o no pot exercir-lo, els administradors i qualsevol soci podran sol·licitar que el registrador mercantil del domicili designi els auditors. Correspondrà també al registrador el nomenament d'auditor quan l'auditoria hagi estat sol·licitada pels socis que representin el cinc per cent del capital (art. 265 LSC). Si hi concorre justa causa, els administradors i les persones legitimades per a sol·licitar el nomenament d'auditor podran demanar al secretari judicial o registrador mercantil que revogui el nomenament de l'auditor que hagin designat, o el nomenat per la junta, i que designi una altra persona (art. 266 LSC).

L'activitat de l'auditor se subjectarà a la regulació específica continguda en la Llei 22/2015, de 20 de juliol, d'auditoria de comptes –que transposa la Directiva 2014/56, de 16 d'abril de 2014– i a la seva normativa de desenvolupament.

L'auditor haurà de verificar si els comptes anuals ofereixen la imatge fidel del patrimoni, de la situació financera i dels resultats de la societat, i si l'informe de gestió concorda amb els comptes anuals formulats (art. 268 LSC).

Disposarà com a mínim d'un mes per a elaborar el seu informe, comptat a partir del moment en què se li lliurin els comptes signats pels administradors (art. 270 LSC). Per a l'exercici de l'acció social de responsabilitat contra l'auditor per danys ocasionats a la societat estaran legitimades les mateixes persones que poden exercir l'acció social contra els administradors (art. 271 LSC).

3.3. Aprovació dels comptes anuals i aplicació del resultat

Els comptes formulats pels administradors hauran de ser sotmesos a la junta general per a la seva aprovació. Prèviament, a partir del moment de la convocatòria de la junta, els socis podran obtenir gratuïtament còpia dels comptes anuals, així com, si escau, de l'informe de gestió i de l'informe de l'auditor. Aquest dret d'informació haurà d'esmentar-se en la mateixa convocatòria. En el cas de les societats de responsabilitat limitada es permet també als socis que representin almenys el cinc per cent del capital acudir personalment, i fins i tot acompanyats per un expert comptable, a la seu de la societat per a examinar tota la documentació que serveixi de suport dels comptes (art. 272 LSC).

A més d'aprovar els comptes, la junta general haurà de determinar l'aplicació del resultat de l'exercici a partir del balanç aprovat (art. 273.1 LSC). Es tracta de decidir quina destinació donarà als beneficis que hagi obtingut la societat. Per a això, l'LSC estableix una sèrie de regles i límits amb la finalitat de protegir la integritat del capital social i la solvència de la societat.

La regla fonamental consisteix que la societat no podrà repartir dividendes als socis si el valor del patrimoni net és –o com a conseqüència del repartiment resulta ser– inferior a la xifra de capital social. Si en exercicis anteriors va haver-hi pèrdues que van deixar el patrimoni per sota d'aquesta xifra, els beneficis hauran de destinar-se a compensar-les (art. 273.2 LSC).

Això no significa que mentre el capital social estigui cobert hi hagi llibertat per a repartir beneficis. En efecte, com hem vist en el mòdul «Societats mercantils (I)» en tractar sobre el capital i les reserves, la societat primer haurà de dotar les reserves legals i estatutàries.

Concretament, a més d'altres reserves exigides per la llei o els estatuts, el deu per cent del benefici de l'exercici haurà de destinar-se a la reserva legal, fins que aquesta arribi, almenys, al vint per cent del capital. Mentre no s'assoleixi aquest percentatge, la reserva legal només podrà destinar-se a la compensació de pèrdues si no existeixen altres reserves disponibles suficients per a això (art. 274 LSC).

Una vegada cobertes aquestes atencions legals i estatutàries, la societat podrà repartir dividendes amb càrrec als restants beneficis de l'exercici o als fons que tingués en reserves de lliure disposició.

No obstant això, es prohibeix també tota distribució de beneficis si l'import de les reserves disponibles no és, almenys, igual al de les despeses de recerca i desenvolupament que figurin en l'actiu del balanç (art. 273.3 LSC). Es prohibeix també distribuir directament o indirectament els beneficis imputats directament al patrimoni net (art. 273.2).

Si s'acorda repartir dividendes als socis, la distribució haurà de fer-se en proporció al capital desemborsat (en el cas de l'anònima). En les limitades, si no s'indica una altra cosa en els estatuts, la distribució serà proporcional a la participació en el capital (art. 275 LSC). En les condicions que estableix l'article 277 LSC, serà possible distribuir quantitats a compte de dividendes als socis. Les distribucions de dividendes, o de quantitats a compte de dividendes, que siguin contràries a la llei hauran de ser restituïdes pels socis en les condicions previstes per l'article 278 LSC.

3.4. Dipòsit i publicitat dels comptes anuals

Els comptes anuals, i també l'informe de gestió i l'informe d'auditoria si escau, han de dipositar-se en el Registre Mercantil del domicili de la societat, que els conservarà durant un termini de sis anys (art. 279 i 280 LSC). Qualsevol persona podrà obtenir informació del Registre de tots els documents dipositats (art. 281 LSC, art. 369 RRM).

Els administradors tenen l'obligació de presentar els comptes per al seu dipòsit en el termini d'un mes des de la seva aprovació. La falta de presentació dels comptes se sanciona amb el «tancament registral». El tancament del registre consisteix que, mentre no es presentin els comptes, no s'inscriurà en el Registre cap document referit a la societat, amb les excepcions que indica l'article 282 LSC.

A més del tancament registral, la falta de presentació comporta també sancions econòmiques a la societat, imposades per l'Institut de Comptabilitat i Auditoria de Comptes (art. 283 LSC).

La societat, naturalment, pot publicar de manera voluntària els comptes, per exemple a la seva pàgina web. Ara bé, aquesta publicació voluntària haurà de reunir els requisits exigits en l'article 284 LSC, amb la qual cosa es busca garantir la coherència amb el contingut de la informació dipositada en el Registre.

Resum

En el present mòdul hem examinat tres blocs temàtics.

En primer lloc, hem estudiat el règim de les accions i de les participacions socials, amb especial consideració de la seva diferent naturalesa i característiques. Ambdues constitueixen parts alíquotes del capital social i fonamenten la posició del soci i el conjunt de drets que la llei li atribueix. El capital de la societat anònima està dividit en accions, que tenen la consideració de valors mobiliaris. Se n'exigeix la subscripció íntegra en el moment de la seva emissió, si bé el desemborsament pot limitar-se en aquest moment a una quarta part del valor nominal de cadascuna, amb l'obligació de desemborsar més endavant els desemborsaments pendents. Les participacions socials en què es divideix el capital de les societats limitades han d'assumir-se i desemborsar-se íntegrament des del moment de la seva creació. Accions i participacions confereixen al seu titular una sèrie de drets econòmics i polítics, la concreció dels quals derivarà tant del que es disposa en la llei com del determinat en els estatuts, i les possibilitats seran diverses segons que es tracti d'accions o participacions. Així, mentre que es prohibeix alterar la proporció entre el valor nominal i el dret de vot en les accions –excepte les accions sense vot–, és possible la creació de participacions de vot plural.

Accions i participacions tenen, d'altra banda, un règim de transmissió diferent, tant pel que fa a les condicions de transmissibilitat com a la manera d'efectuar la transmissió. En les societats anònimes s'afavoreix la transmissibilitat dels títols, mentre que en les limitades la transmissibilitat de les participacions està subjecta a una sèrie de restriccions. La societat pot adquirir derivativament, dins de certs límits, accions o participacions pròpies o de la seva societat dominant que constituïran el que es coneix com a «autocartera». El règim de l'autocartera presenta diferències segons que es tracti d'una societat anònima o limitada.

En segon lloc, hem estudiat els òrgans de les societats de capital: la junta general i l'òrgan d'administració. En relació amb la junta, n'hem vist les competències i les diverses classes. Hem examinat el règim de convocatòria, i també les condicions per a l'assistència a la reunió, personalment o per representació. Hem vist també el dret d'informació que assisteix els socis per a poder conèixer amb antelació el contingut dels temes que es debatran a la junta. El mòdul ha tractat també sobre els requisits per a la vàlida constitució de la junta general i també les regles i majories per a l'adopció d'acords socials. Finalment, hem vist les condicions per a la impugnació dels acords socials.

En relació amb l'òrgan d'administració, hem repassat les diverses modalitats d'estructuració (administrador únic, diversos administradors solidaris, diversos administradors mancomunats, consell d'administració), i també les condicions requerides per a ocupar el càrrec d'administrador i el sistema de nomenament, separació i cessament. Hem vist en particular les regles de funcionament del consell d'administració i la possibilitat de delegació de facultats en un o més consellers delegats o comissions executives. Els deures de l'administrador es resumeixen d'una banda en el deure de diligència, que implica l'adequada dedicació i serietat en l'acompliment de la seva tasca, en què preval en termes generals el principi de discrecionalitat en la gestió, de manera que no es jutja pel resultat dels negocis sinó per la professionalitat i bona fe emprades. D'altra banda, els administradors es troben subjectes al deure de lleialtat, que es tradueix en una sèrie de prohibicions i responsabilitats per a evitar que l'administrador actuï de manera deslleial, anteposant els seus interessos personals a l'interès de la societat. Finalment, hem estudiat el règim de responsabilitat dels administradors, en particular la possibilitat d'exercir l'acció social de responsabilitat pels danys causats a la societat, i també l'acció individual pels perjudicis ocasionats a socis o tercers. Les responsabilitats que l'ordenament imposa als administradors són, no obstant això, molt més àmplies i entre aquestes destaca l'obligació de respondre personalment dels deutes socials en el cas d'incompliment de determinats deures.

I en tercer lloc, el mòdul ha tractat dels documents que integren els comptes anuals que els administradors han de formular en els tres mesos següents a la finalització de l'exercici social i que han de ser aprovats per la junta general ordinària. Els documents que comprenen els comptes són el balanç, el compte de pèrdues i guanys, l'estat de canvis en el patrimoni net de l'exercici, l'estat de fluxos d'efectiu i la memòria. S'hi afegeix l'informe de gestió, que també han d'elaborar els administradors. En els casos exigits per la llei o per la minoria de socis legitimada, la societat haurà de sotmetre els seus comptes a la verificació d'un auditor. Els comptes han de ser presentats per al seu dipòsit en el Registre Mercantil. El balanç aprovat servirà de base perquè la junta decideixi sobre l'aplicació del resultat. Per a això, la llei estableix una sèrie de límits a la possibilitat de distribuir dividendes entre els socis, amb l'objectiu de protegir els fons propis de la societat en garantia dels creditors.

Exercicis d'autoavaluació

1. Les participacions socials...

- a) són les parts en què es divideix el capital de les societats anònimes.
- b) són valoris mobiliaris.
- c) poden en tot caso transmetre's lliurement.
- d) cap de les anteriors.

2. Indica quina afirmació és veritable:

- a) És possible emetre o crear accions o participacions socials amb dret a percebre un interès.
- b) És possible emetre o crear accions o participacions socials que alterin la proporcionalitat entre el valor nominal i el dret de preferència.
- c) És possible emetre accions que alterin la proporcionalitat entre el valor nominal i el dret de vot.
- d) És possible crear participacions socials que alterin la proporcionalitat entre el valor nominal i el dret de vot.

3. Les participacions socials...

- a) són divisibles.
- b) poden representar-se amb títols.
- c) han de desemborsar-se íntegrament des de la seva assumpció.
- d) poden representar-se amb anotacions en compte.

4. Indica quina afirmació és veritable:

- a) Els estatuts de la societat anònima poden prohibir la transmissió de les accions.
- b) Els estatuts de la societat limitada poden establir que les participacions seran lliurement transmissibles.
- c) Els estatuts de la societat limitada poden disposar que les restriccions estatutàries a la lliure transmissibilitat s'apliquin a les transmissions per causa de mort.
- d) Les participacions socials es transmeten pel lliurament del títol.

5. Indica quina afirmació és veritable:

- a) La subscripció d'accions pròpies per la societat anònima és nul·la.
- b) Les societats limitades poden assumir les seves pròpies participacions.
- c) Les societats anònimes no poden adquirir derivativament accions pròpies.
- d) Les participacions pròpies adquirides derivativament per la societat limitada hauran de ser amortitzades o alienades en el termini de tres anys.

6. La junta general de les societats de capital...

- a) és l'òrgan que representa la societat davant dels tercers.
- b) és la reunió dels administradors per a l'aprovació de comptes.
- c) pot reunir-se sense convocatòria prèvia.
- d) ha de reunir-se trimestralment per a valorar la marxa de la societat.

7. Els estatuts de la societat de responsabilitat limitada poden...

- a) exigir la unanimitat per a l'adopció d'acords a la junta general.
- b) exigir el vot favorable d'un determinat nombre de socis per a l'adopció d'alguns acords a la junta general.
- c) exigir la titularitat d'un nombre mínim de participacions socials per a assistir a la junta general.
- d) prohibir l'assistència dels administradors a la junta general.

8. Indica la resposta veritable:

- a) Els administradors de la societat limitada han de ser necessàriament socis.
- b) Els administradors de les societats anònimes no poden ser persones jurídiques.
- c) La junta general pot cessar l'administrador en qualsevol moment.
- d) L'exercici del càrrec d'administrador serà en tot cas gratuït.

9. En les societats anònimes...

- a) l'òrgan d'administració pot estar integrat per tres o més administradors solidaris.
- b) no és possible la cooptació per a cobrir vacants en el consell d'administració.
- c) el nomenament d'un o més consellers delegats és competència de la junta.
- d) és possible nomenar administradors suplents.

10. El patrimoni net de la societat...

- a) és el resultat favorable obtingut en l'últim exercici social.
- b) són els recursos lliurement disponibles de la societat.
- c) són els fons propis de la societat.
- d) equival a l'import total dels actius.

Solucionari

Exercicis d'autoavaluació

1. d

2. d

3. c

4. c

5. d

6. c En els casos de junta universal.

7. b

8. c

9. d

10. c

Bibliografia

Alonso Ledesma, C. (dir.); **Fernández Torres, I.** (coord.) (2015). *Derecho de sociedades*. Barcelona: Atelier Libros.

de la Cuesta Rute, J. M. (dir.); **Valpuesta, E.; Torrubia, B.; Llorente, C.** (coords.) (2015). *Derecho mercantil I*. Barcelona: Huygens.

Díaz Moreno, A.; Jiménez Sánchez, G. J. (2102). *Lecciones de derecho mercantil* (19a. ed.). Madrid: Tecnos.

García-Cruces, J. A. (2016). *Derecho de sociedades mercantiles*. València: Tirant lo Blanch.

Martínez Sanz, F.; Broseta Pont, M. (2016). *Manual de derecho mercantil* (13a. ed.). Madrid: Tecnos.

Rodríguez Artigas, F. i altres (coords.) (2016). *Estudios sobre derecho de sociedades*. Cizur Menor: Aranzadi.

Rojo, A.; Beltrán, E. (dirs.) (2011). *Comentarios a la Ley de Sociedades de Capital*. Cizur Menor: Civitas.

Sánchez Calero, F.; Sánchez-Calero Guilarte, J. (2015). *Instituciones de derecho mercantil*. Cizur Menor: Aranzadi.

Valpuesta, E. (2015). *Comentarios a la Ley de Sociedades de Capital* (2a. ed.). Barcelona: Bosch.